

Samen Werkt!

interprofessioneel samenwerken • opbrengsten en onderzoek • regio Zwolle

juni 2024

Onderzoek

In leerteams leren mbo- en hbo-studenten interprofessioneel samenwerken. Wat is er geleerd en hoe was de samenwerking?

Werkplaatsen

Professionals vanuit de opleidingen en het werkveld komen samen om van en met elkaar te leren over interprofessioneel opleiden

Bouwstenen Box

Interprofessioneel samenwerken is geen simpele taak, daarom ontwikkelde het Innovatiecluster een tool voor professionals, opleiders en begeleiders

Inhoud

- 3 Alleen ga je sneller, samen kom je verder
- 4 Een balans na vijf jaar Innovatiecluster Kind en Educatie
- 7 De Bouwstenen Box: een tool voor professionals, opleiders en begeleiders
- 10 Curriculumontwikkeling *under construction*: werkplaatsen interprofessioneel opleiden
- 12 Interprofessionele leerteams: vernieuwing in het onderwijs
- 13 Pedagogisch medewerkers worden kindertalentenfluisteraars
- 15 Tips: lezen, luisteren en kijken
- 16 Van geen idee naar goed idee
- 18 Onze interprofessionele samenwerking
- 20 Wat maakt een vraagstuk interprofessioneel?
- 22 Onderzoek levert zinvolle handvatten op voor begeleiden van leerteam
- 24 Blik op de toekomst
- 26 Interprofessioneel puzzelen!
- 27 Leren interprofessioneel samenwerken door mbo- en hbo-studenten
- 31 Jong geleerd is oud gedaan...
- 32 Geleerde lessen
- 34 Materialen: lezen, kijken en doen
- 35 Onze partners

COLOFON

SamenWerkt! Eerste druk, juni 2024

Redactie Projectgroep Innovatiecluster Kind en Educatie
Vormgeving Astrid Grootenhuis (Circade)

Beeld Aart Sander en Zanna de Cuba (Landstede Mediateam),
Stefanie Jansen (Schetsfabriek), Marco Slot en Monique Kooijmans

Uitgever Innovatiecluster Kind en Educatie
innovatiecluster@landstede.nl • kindeneducatie.nl

De inhoud van dit magazine is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. De uitgever noch de auteurs zijn aansprakelijk voor eventuele onjuistheden of gevolgen van acties gebaseerd op de inhoud van dit magazine.

Niets uit dit magazine mag zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever worden overgenomen.

Alleen ga je sneller, samen kom je verder

Jij hebt nu **SamenWerkt!** in handen, een magazine waarin we delen wat we de afgelopen vijf jaar met ons project ontwikkeld, onderzocht en ervaren hebben. Een magazine om er af en toe weer eens bij te pakken als je jezelf wilt verdiepen of onderdompelen in het interprofessioneel samenwerken.

Vijf jaar geleden zijn we gestart met ons project, vanuit het Innovatiecluster Kind en Educatie en met subsidies vanuit het Regionaal Investeringsfonds mbo (RIF) en het Rijk, om interprofessioneel samenwerken en leren te bevorderen. Met dit magazine en de feestelijke afsluiting op 4 juni komt daar een eind aan, we leveren resultaten en producten op aan het ministerie van Onderwijs en ronden daarmee het project af.

De **centrale vraag** die we onszelf nu stellen is: Welke resultaten hebben deze vijf jaar opgeleverd? Ik kan daar van alles over delen, maar dat doe ik hier niet. De artikelen, interviews en materialen in dit magazine geven daar een mooi en compleet beeld van. De vraag die er voor mij veel meer toe doet is: Welke beweging hebben we in gang gezet en welke uitwerking heeft die gehad?

Het in gang zetten van een beweging voelt soms als oefenen op het droge. Iets wat mij terug doet denken aan de zwemlessen die ik vroeger kreeg. Ik vond zwemles vreselijk en lange tijd moest ik eerst droogzwemmen op een gele mat aan de rand van het zwembad. Het tweede deel van de les hing ik vaak aan de haak van de badmeester. Uiteindelijk mocht ik zelf met vriendinnen naar het zwembad. Toen deed ik pas echt de ervaring op die nodig is om je in het water te redden. Maar het een kan niet zonder het ander.

Zoals ik leerde zwemmen, zo was het soms ook in dit project: we leerden samen over interprofessioneel samenwerken. We 'planten zaadjes', zoals we in de projectgroep vaak tegen elkaar zeiden. Zaadjes, oftewel leerervaringen, die pas gaan groeien en zichtbaar worden in een context die vraagt om interprofessioneel samenwerken.

Beweging is een voorwaarde voor die groei. Beweging van mij, jou en teams en die zichtbaar wordt als jij, ik, wij samen iets te doen hebben rondom een kind, een jongere of een vraagstuk. Net als de zaadjes die eerst onder de grond gaan groeien, is die beweging niet altijd gelijk zichtbaar. Het is een ontwikkeling die tijd kost en vraagt om openheid, vertrouwen in de samenwerking en een gezamenlijk doel en... ambitie.

En juist die **gezamenlijke ambitie** biedt kansen op een vervolg. Een vervolg dat zich onder andere richt op interprofessioneel opleiden: het opleiden van morgen. Dit vraagt vandaag om samenwerking tussen opleiders, opleidingsinstellingen (mbo, Ad en hbo) en het werkveld. Opleidingen en werkveld in de regio Zwolle kunnen veel van elkaar leren. Hiervoor is het nodig om over de grenzen van het eigen vakgebied heen te kijken, actief en flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, nieuwe kansen te zien en deze te benutten. En net als de afgelopen jaren zal dat soms droogzwemmen zijn: we doen iets omdat we weten dat het belangrijk is.

We hebben de afgelopen jaren mooie stappen gezet en ik ben trots en enthousiast over de inzet en bijdragen van een ieder die bij ons project betrokken was. En nu reizen we verder onder het motto: 'Alleen ga je sneller, samen kom je verder'. **Reis jij mee?**

Francien Schipper-Modderman

projectleider Innovatiecluster Kind en Educatie

Een balans na vijf jaar Innovatiecluster Kind en Educatie

Na vijf jaar is het een goed moment om de balans op te maken van het Innovatiecluster Kind en Educatie, gefinancierd door het Regionaal Investeringsfonds (RIF). Het biedt ons de kans om zowel terug te blikken als vooruit te kijken, samen met Francien Schipper-Modderman en Bert Veuger. Hoe is dit initiatief ontstaan, wat heeft het ons gebracht op het gebied van interprofessioneel samenwerken en hoe geven we deze unieke samenwerking een duurzaam vervolg?

Linda Fix
Pieter Pols

De roep om breed opgeleide professionals, vooral gevoeld in het mbo dat dicht bij de praktijk staat, leidde tot een subsidie vanuit het RIF (zie kader). Vanuit deze subsidie is er een project opgezet over interprofessioneel samenwerken. Francien Schipper-Modderman, projectleider Innovatiecluster Kind en Educatie, benadrukt de verbinding tussen zorg, opvang en onderwijs: "Hoewel deze werkvelden nauw verbonden zijn, worden ze vaak als aparte domeinen behandeld. Wij streven ernaar om ze meer met elkaar te verbinden." Bert Veuger, directeur StartCollege (voorheen directeur Mbo Menso Alting Zwolle), voegt hieraan toe dat de dynamiek in het werkveld verandert, met professionals die steeds vaker binnen een geïntegreerd kindcentrum werken of samenwerken met naschoolse activiteiten.

HET INNOVATIECLUSTER KIND EN EDUCATIE

Het Innovatiecluster Kind en Educatie is een RIF-project (2019-2024) waarin Zwolse opleidingsinstellingen (mbo en hbo) en praktijkorganisaties op het gebied van kinderopvang, basis-onderwijs, welzijn en jeugdhulp (zoals kindcentra, scholen en wijkteams) intensief met elkaar optrekken rondom interprofessioneel samenwerken. Dankzij de samenwerking van de professionals kan de ontwikkeling van kinderen (0-13 jaar) optimaal verlopen.

Doel is het opleiden van nieuwe professionals die het kind als uitgangspunt nemen, interprofessioneel inzetbaar zijn binnen organisaties, domeinoverstijgend samenwerken en makkelijk kunnen switchen tussen verschillende functies (rollen).

Deelnemende opleidingsinstellingen zijn Deltion College, Landstede MBO, Mbo Menso Alting Zwolle, Hogeschool KPZ, Hogeschool Viaa en Hogeschool Windesheim.

Samenwerking

Alle partners delen een visie die professionals aanmoedigt om sterk te staan binnen hun eigen discipline, maar ook om open te staan voor andere vakgebieden. Bert verklaart: "Het doel is om uiteindelijk een samenwerking tussen diverse professionals te bewerkstelligen die naadloos inspeelt op de behoeften van kinderen, jongeren en hun omgeving. Daarbij gaat het om goede zorg, opvang en onderwijs voor het kind en zijn omgeving. Een ander doel is het interprofessioneel opleiden. Dit vraagt om een context waarin studenten elkaar, maar ook studenten van andere opleidingen, kunnen ontmoeten en van elkaar mogen leren. Studenten kunnen ervaren hoe het is om vanuit een ander perspectief naar een context te kijken."

Meerwaarde

De veranderingen in het vakgebied zijn voelbaar en zichtbaar voor professionals; er is vraag naar professionals die goed (interprofessioneel) kunnen samenwerken. En als de context dit vraagt ook in staat zijn om met verschillende professionals tot een gezamenlijke aanpak, een gezamenlijke taal te komen. "Sommige professionals vinden deze verandering lastig, terwijl anderen het juist waarderen dat ze zich kunnen verdiepen in andere sectoren", zegt Bert. Francien verduidelijkt: "Interprofessioneel samenwerken betekent niet dat je je eigen vakgebied loslaat; je blijft expert maar je leert ook wanneer je andere expertises moet inschakelen."

Verduurzaming

Met het aflopen van de subsidie in juni 2024, is er een plan voor verduurzaming opgesteld. "De doorstart van dit project is ondergebracht in de Campus Kind en Educatie, wat de samenwerking in Zwolle blijvend zal versterken", zegt Francien. Ze benadrukt ook de waardevolle betrokkenheid van de gemeente Zwolle, die zich richt op een wijkgerichte benadering om kinderen passende ondersteuning te bieden. "Binnen Zwolle is er een

"Haast u langzaam; echte verandering kost tijd."

"Het echte leren begint bij ontmoeting; door studenten van verschillende opleidingen te ontmoeten, creëren we een rijke leercontext."

sterke wens om met partners in het werkveld, de opleidingsinstellingen en de gemeente steeds meer de samenwerking te zoeken. Als maatschappelijke partners zijn we in staat om vanuit een gezamenlijke visie, met soms verschillende belangen, de handen ineen te slaan. Er valt ongetwijfeld nog veel te leren, en soms werken we nog te veel langs elkaar heen, maar samen streven naar het beste voor onze kinderen en jongeren in Zwolle is een breed gedragen en gemeenschappelijk belang, waarin we elkaar steeds vaker vinden."

Trots en ambitie

Terugkijkend voelen Bert en Francien een bescheiden trots over de beweging die in gang is gezet. "Het project is een broedplaats van interprofessioneel samenwerken geworden wat zich als een olievlek verspreidt," zegt Francien. Toch blijven ze ambitieus en kritisch over de toekomst: "We moeten nauw blijven samenwerken en inspelen op de behoeften van het werkveld om te garanderen dat we daadwerkelijk de professionals opleiden die nodig zijn voor de (nabije) toekomst."

Een overzicht van alle opleidingen die deelnemen aan het Innovatiecluster Kind en Educatie en de aantallen studenten die meededen aan een leerteam.

	2021-2022	2022-2023*
Aantal studenten in leerteam	136	134
Aantal praktijkorganisaties	22	19
Opleidingen		
Pedagogisch Medewerker Kinderopvang	15	8
Gespecialiseerd Pedagogisch Medewerker	18	8
Onderwijsassistent	39	50
Sociaal Werk (mbo)	5	2
Sport & Bewegen	0	5
Pabo	37	44
Pedagogisch Educatief Professional	6	3
Pedagogisch Management Kind en Educatie	10	9
Social Work (hbo)	3	3
Overig	3	2

* De gegevens van 2023-2024 zijn op het moment van schrijven nog niet beschikbaar.

"Interprofessioneel samenwerken is noodzakelijk voor flexibele educatie."

Francien en Bert in gesprek met twee studenten over de rol van interprofessioneel samenwerken in hun opleiding.

MEER WETEN?

Het project illustreert de kracht van samenwerking en innovatie binnen het werkveld en onderwijs, en de toekomst ziet er veelbelovend uit voor de interprofessionele aanpak in Zwolle. [Kijk voor meer informatie en updates op kindeneducatie.nl.](https://www.kindeneducatie.nl)

“Met verschillende disciplines bouwen we samen aan een sterke pedagogische basis.”

Interprofessioneel samenwerken: wat moet je kunnen?

De Bouwstenen Box: een tool voor professionals, opleiders en begeleiders

Interprofessioneel samenwerken is geen simpele taak: het vereist dat je over de grenzen van je eigen beroep heen de samenwerking aangaat met professionals met een ander beroep. Soms met een totaal andere achtergrond dan jij. Wat moet je hiervoor eigenlijk kunnen? In het proces rondom de ontwikkeling van de Bouwstenen Box ging het Innovatiecluster met deze vraag aan de slag.

Lianne Post-van de Kraats

In 2019 startte het Innovatiecluster Kind en Educatie. Een groot onderdeel van dit project was het oprichten van de interprofessionele leerteams. In deze teams gingen studenten afkomstig van allerlei verschillende mbo- en hbo-opleidingen, onder begeleiding van professionals uit de praktijk en vanuit de opleidingen, aan de slag met interprofessionele vraagstukken.

Curriculummakers van verschillende opleidingen vergeleken tijdens Werkplaats 3 hun interprofessioneel aanbod met elkaar.

Onderzoek

Na drie jaar werken met leerteams, is in 2021-2022 onderzoek gedaan naar de vaardigheden die studenten in de leerteams konden ontwikkelen. In het onderzoek *Boundary Competencies in Interprofessional Learning teams* (Van de Kraats, 2022) is de volgende vraag gesteld: *Op welke manier ontwikkelen studenten grenscompetenties wanneer ze deelnemen aan interprofessionele leerteams?*

‘Grenscompetenties’ (een ander woord voor: interprofessionele vaardigheden) werden gedefinieerd met behulp van de *boundary crossing*-theorie, van Akkerman en Bruining (2016). Hieruit kwamen vier categorieën grenscompetenties naar voren: identificatie, coördinatie, reflectie en transformatie (zie voor een verduidelijking van deze categorieën figuur 1).

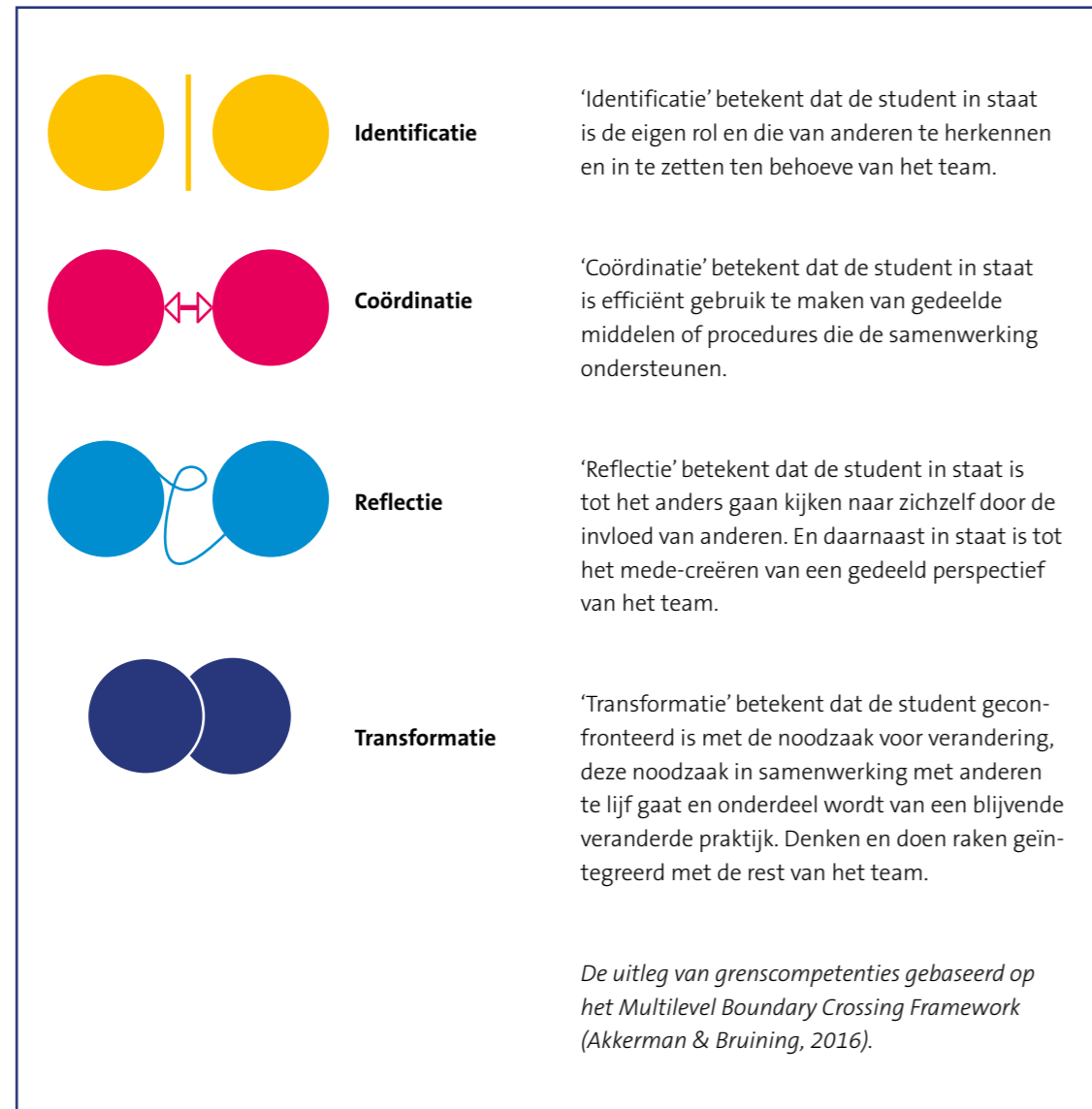
Uit het onderzoek kwam naar voren dat er grote verschillen waren tussen de verschillende leerteams. Hoe en in hoeverre studenten hier grenscompetenties ontwikkelden, bleek per team sterk te verschillen. Er zat een duidelijke volgorde tussen de drie teams. Bij één team waren bijna alle grenscompetenties door alle studenten tot op zekere hoogte ontwikkeld. Bij een ander team had geen van de studenten grenscompetenties ontwikkeld. Het laatste team leek hier precies tussen te vallen.

Ook verschilde de mate waarin de vier categorieën in het algemeen werden ontwikkeld door studenten. Van meest ontwikkeld naar minst ontwikkeld: identificatie, coördinatie, reflectie en transformatie. Waarbij de competentie identificatie in elk team in meer of mindere mate door studenten ontwikkeld werd en de competentie transformatie door geen enkele student. Geconcludeerd werd dat er een gemis was aan een overkoepelende structuur en doelgerichtheid in de leerteams.

Advies

Naar aanleiding van het onderzoek werd het volgende advies gegeven aan het Innovatiecluster: zorg dat de leerdoelen voor studenten die deelnemen aan de interprofessionele leerteams duidelijk zijn. Het Innovatiecluster is vervolgens aan de

Figuur 1.
De vier categorieën van grenscompetenties.

slag gegaan met het advies. Er is uitgezocht welke leeropbrengsten voor alle betrokken studenten en opleidingen waardevol zouden kunnen zijn.

Ontwikkeling en samenwerkingen

Al snel werd duidelijk dat het bij het ontwikkelen van concrete interprofessionele leerdoelen niet enkel mocht gaan over studenten in de interprofessionele leerteams. Ze zouden zowel bruikbaar moeten zijn voor de leerteams als voor curriculumontwikkeling van alle kind en educatie-opleidingen die aan de slag willen met grenscompetenties. Daarnaast bleek dat een vastgestelde ‘niveau-indeling’, waarin competenties geordend zijn van relatief eenvoudig tot en met zeer complex, niet wenselijk zou zijn. Het ging hierbij immers om studenten vanuit verschillende opleidingen, met verschillende niveaus en een verschillend afstudeerprofiel. Uiteindelijk werd besloten dat het eindproduct een tool moest worden die bruikbaar zou zijn voor

docenten, begeleiders en studenten vanuit alle mogelijke betrokken opleidingen in het domein Kind en Educatie. De naam van de tool: Bouwstenen Box. Bij de ontwikkeling hiervan is het Theoretisch Kader geschreven door leden van het associate lectoraat Interprofessioneel samenwerken voor Kansrijke Ontwikkeling van Hogeschool KPZ. Er is ook veel inspiratie gehaald uit het Interprofessionele Competentie Model van Zuyd Hogeschool (Werkgroep Interprofessionele Educatie, 2016). Zij ontwikkelden grenscompetenties voor studenten in het domein Zorg en Welzijn. Zij gebruikten hiervoor de EIPEN sleutelcompetenties voor interprofessionele samenwerking (meest recente versie, 2021). Voor de inhoud van de grenscompetenties is zowel gekeken naar de theoretische onderlegger, als geluisterd naar de inbreng van curriculummakers van alle betrokken opleidingen. Deze inbreng is opgehaald tijdens interprofessionele werkplaatsen; interactieve avonden, waar de Bouwstenen Box verder gevuld werd, vanuit ieders expertise.

De Bouwstenen Box

In 2023 is de eerste versie van de Bouwstenen Box opgeleverd waarin grenscompetenties, die nodig zijn voor interprofessionele samenwerking, zijn beschreven. Tijdens het ontwikkelproces zijn naast de vier categorieën grenscompetenties van Akkerman & Bakker (2011), vier verschillende thema’s bedacht waarin de grenscompetenties die nodig zijn om interprofessioneel samen te kunnen werken in het domein Kind en Educatie konden vallen.

De vier thema’s zijn:

1. Elkaars competenties kennen en begrijpen.
2. Werken aan interprofessionele vraagstukken en jouw bijdrage daaraan.
3. Probleemoplossend handelen in interprofessionele teams.
4. Reflecteren op de opbrengsten van interprofessionele samenwerking voor jezelf.

De Online Bouwstenen Box

Na het uitbrengen van de Bouwstenen Box in 2023, bleek hier landelijk veel interesse voor te zijn. Zo is het Innovatiecluster gevraagd hier presentaties en workshops over te geven op verschillende plaatsen in het land. Vanwege de grote belangstelling is besloten om van de Bouwstenen Box een gratis toegankelijke tool te maken.

Binnen deze tool krijgt de gebruiker toegang tot alle grenscompetenties. Daarbij kan hij zelf kiezen welke voor zijn studenten het meest relevant zijn en hier dieper op ingaan doordat er in de tool werkvormen en voorbeelden zijn toegevoegd. Hij kan zelf kiezen welke het meest relevant zijn en daar in de tool werkvormen en voorbeelden bij vinden. Doordat de tool interactief is en niet oploopt in moeilijkheidsgraad is hij net als de originele Bouwstenen Box interactief en loopt niet op in moeilijkheidsgraad. Daarmee is de tool bruikbaar voor studenten van alle opleidingen in het domein van Kind en Educatie.

ZELF AAN DE SLAG?

Wil je graag aan de slag met grenscompetenties? Ga dan naar kindeneducatie.nl en ontdek de Online Bouwstenen Box zelf!

Foto's van het symposium Interprofessioneel Opleiden gehouden tijdens het Velon-congres op 18 maart 2024, waarin het ontstaan en de gebruiksmogelijkheden van de Bouwstenen Box zijn gepresenteerd.

VERDER LEZEN

- > Akkerman, S. en Bruining, T. (2016). Multilevel boundary crossing in a professional development school partnership. *Journal of the Learning Sciences*, 25(2), 240-284. <https://doi.org/10.1080/10508406.2016.1147448>.
- > Akkerman, S. F. en Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of Educational Research*, 81(2), 132-169. <https://doi.org/10.3102/0034654311404435>.
- > Fanchamps, N. en Van Dongen, J. (2021). Optimale ontwikkeling van het kind centraal. Interprofessionele samenwerking. *JSW*, 2021(9). jsw.nl/professionalisering/interprofessionele-samenwerking.
- > Morgan, S., Pullon, S. en McKinlay, E. (2015). Observation of interprofessional collaborative practice in primary care teams: An integrative literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 52(7), 1217-1230. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2015.03.008>.
- > Van de Kraats., L. (2022). Boundary Competencies in Interprofessional Learning Teams. [ongepubliceerde masterscriptie]. Universiteit Twente.

Curriculumontwikkeling *under construction*: werkplaatsen interprofessioneel opleiden

Hoe geven we interprofessioneel samenwerken een plek in ons curriculum? Hoewel een deel van de studenten die interprofessionele leerervaring opdoet in een interprofessioneel leerteam, geldt dat lang niet voor alle studenten.

Hoe zorgen we dat al onze studenten zijn voorbereid op het werken in een interprofessionele context? Om dit te bereiken moeten we als opleiders óók samenwerken met andere opleidingen en om dat voor elkaar te krijgen moet je zicht krijgen op die andere opleiding.

En wat gebeurt er eigenlijk bij de opleiding Pedagogisch Management Kind en Educatie, waar wordt een student Social Work voor opgeleid en op wat voor manier speelt interprofessioneel samenwerken een rol bij de opleiding voor onderwijsassistent of een opleiding tot leraar?

In vier Werkplaatsen brachten we curriculumbouwers van al die verschillende opleidingen bij elkaar, met als doel kennismaken, ideeën uitwisselen en misschien zelfs: samenwerken aan een opleidingsoverstijgend interprofessioneel curriculum.

Netwerken in Werkplaatsen

Edith ten Berge
Alineke van Bommel
Trynke Keuning

In lijn met het bouwthema – want we ‘bouwen’ samen aan het curriculum – werden in de afgelopen twee schooljaren vier Werkplaatsen georganiseerd.

Werkplaats 1 stond in het teken van kennismaking. Tijdens deze bijeenkomst gingen we dieper in op de vraag: wat moeten studenten weten en kunnen om interprofessioneel te kunnen samenwerken? Hier werd de basis gelegd voor wat later de Bouwstenen Box is genoemd. In Werkplaats 2 werd met de methode Lego Serious Play aan ieders curriculum gebouwd. Wat versta je eigenlijk onder interprofessioneel opleiden en hoe kun je daar op een creatieve manier mee aan de slag gaan?

Na Werkplaats 2 is bij alle opleidingen geïnventariseerd op welke manier zij nu al werken aan interprofessionele competenties bij studenten en wat hun verdere ambities zijn. Deze bevindingen werden tijdens Werkplaats 3 per opleiding gepresenteerd. Daarbij namen de deelnemers een kijkje in elkaars keuken en deden ze ideeën op waarmee ze mogelijk binnen hun eigen opleiding aan de slag kunnen, zoals bijvoorbeeld een speeddate tussen studenten en het organiseren van een gezamenlijk project in de wijk. Tijdens de vierde bijeenkomst waren niet alleen curriculumbouwers aanwezig, maar ook leerteambegeleiders uit de praktijk. Ze bogen zich over de vraag: hoe kunnen we zowel in de praktijk als in de opleiding het werken aan interprofessionele competenties versterken? De uitwisseling tussen deze groepen maakte deze bijeenkomst extra waardevol.

Opbrengsten

Na vier Werkplaatsen zien we dat er echt een netwerk is ontstaan, waarbij de deelnemers elkaar graag opzoeken en waar steeds meer uitwisseling tussen de opleidingen plaatsvindt. Interprofessioneel samenwerken heeft ook een zichtbare plek binnen de curricula van de opleidingen. Dat geeft energie en helpt om stappen te blijven zetten.

Terugkijkend benoemt deelnemer Sifra Kooiker, docent/coach bij het team Pedagogisch Werk van Landstede MBO: “Bij de eerste Werkplaats viel mij op dat we allemaal graag willen samenwerken, maar dat op dat moment bij sommige scholen de deur nog dichtzat. Deels kwam dat door de gescheiden werelden van mbo en hbo. Inmiddels is die deur wel open, de scholen werken steeds meer samen. Dat is mooi, want het uiteindelijke doel is om opleidingen met elkaar verbinden.”

Henk Grit, trainer en curriculumontwikkelaar van Hogeschool Viaa, vervolgt: “Tijdens de Werkplaatsen zelf vond ik het vooral inspirerend dat je met collega’s van andere opleidingen nadenkt en stoeit over wat interprofessioneel samenwerken nou precies is, maar ook wat dat betekent voor opleiden.”

Vervolg

De Werkplaatsen zijn een mooi voorbeeld van interprofessioneel samenwerken en over de eigen opleidingsgrenzen heen kunnen kijken. Er is een sterke wens vanuit de opleidingen om deze werkplaatsen voor te zetten en daar ruimte te bieden aan: ontmoeting, elkaar beter leren kennen om elkaar ook sneller te kunnen vinden, samenwerken, succesverhalen delen, leerteams uitbouwen met meer professies, het benutten en uitbouwen van de Bouwstenenbox en gericht met elkaar aan een thema te werken tijdens een werkplaats. We zijn zeker van plan om in onze verdere reis deze verbinding in stand te houden en te blijven voeden. “Wij zetten onze reis door, dus blijf aangehaakt bij ons project rondom interprofessioneel samenwerken!”

ERVARINGSVERHAAL

Op kindeneducatie.nl
lees je meer over de
werkplaatservaringen
van Sifra, Henk
en Erik Buchner.

Interprofessionele leerteams: vernieuwing in het onderwijs

Binnen het Innovatiecluster Kind en Educatie hebben diverse opleidingsinstellingen in de regio Zwolle samengewerkt om interprofessionele leerteams te vormen. Deze leerteams, bestaande uit studenten van mbo en hbo, zijn opgezet om de kloof tussen theorie en praktijk te dichten door actieve samenwerking over de grenzen van disciplines heen. Een gesprek tussen Pieter Pols, Ingrid Marissink, Angela Tibben en Margreth Nijkamp over het ontstaan van de leerteams binnen het project, hun ervaringen en de uitdagingen die ze onderweg tegenkwamen.

Jolien Bokseveld

Pieter, deelprojectleider en docent aan Hogeschool Viaa, legt uit waarom een gezamenlijke aanpak cruciaal is: "Als we onze nieuwe professionals opleiden om interprofessioneel te werken, bereiden we ze voor op de complexiteit van de toekomst. Het is essentieel dat ze leren samenwerken over de grenzen van hun vakgebieden heen." De invoering van de leerteams was echter niet zonder uitdagingen. Pieter vervolgt: "We ondervonden in eerste instantie weerstand van scholen en organisaties die gewend waren aan traditionele lesmethoden en aanvankelijk terughoudend waren ten aanzien van deze nieuwe aanpak."

Ervaringen en uitdagingen

Ingrid, docent bij Landstede MBO en ad-Pedagogisch Educatief Professional, en betrokken bij de begeleiding van de leerteams, deelt haar ervaringen: "Aanvankelijk was er enige terughoudendheid van scholen, mede omdat het voelde alsof studenten te snel werden ingezet zonder voldoende voorbereiding. Het was een leerproces voor ons allemaal om de voordelen van deze aanpak duidelijk te maken en de scholen actief te betrekken bij elke stap."

Angela Tibben, docent aan Hogeschool Windesheim en betrokken bij de begeleiding aan en training van leerteams en organisaties, benadrukt de noodzakelijke aanpassingen: "We moesten onze opzet en aanpak aanpassen. Dit leidde tot meer trainings- en intervisiebijeenkomsten, wat essentieel was om zowel studenten als begeleiders volledig te laten profiteren van deze innovatieve aanpak."

Margreth, leerbegeleider en docent bij Landstede MBO, ziet vooral de positieve veranderingen: "De leerteams brachten een frisse dynamiek in het leerproces. Studenten zijn enthousiast over de mogelijkheid om met leeftijdsgenoten van verschillende opleidingen samen te werken en leren enorm van elkaars perspectieven en expertises."

Holistische benadering

Pieter is optimistisch over de toekomst: "Wat begon als een experiment is gegroeid tot een solide model dat we graag op grotere schaal zouden zien. Dit initiatief toont aan hoe we ons onderwijsstelsel kunnen vernieuwen." Ingrid vult aan: "De inzichten die we hebben verkregen zijn waardevol voor andere regio's en onderwijsinstellingen die overwogen om soortgelijke programma's op te zetten."

De noodzaak voor interprofessionele samenwerking wordt steeds groter omdat de vraagstukken waar professionals mee te maken krijgen complexer worden. Dit vereist een holistische benadering waarbij kennis uit verschillende disciplines wordt gecombineerd. Door studenten al tijdens hun opleiding te leren samenwerken met andere vakgebieden, worden zij beter voorbereid op de uitdagingen van de moderne samenleving.

Conclusie

De introductie van interprofessionele leerteams binnen het project toont aan hoe krachtig onderwijsinnovatie kan zijn. Deze teams bereiden niet alleen studenten voor op hun toekomstige carrières, maar verrijken ook het educatieve proces door de integratie van praktijkervaringen en het bevorderen van interprofessionele samenwerking.

Meer weten over de voortgang en successen? Kijk op [kindeneducatie.nl](https://www.kindeneducatie.nl).

Het interprofessionele leerteam van Doomijn onderzocht waar kinderen blij van worden

Pedagogisch medewerkers worden kindertalentenfluisteraars

Felicia Westerhof, Lisette Plat en Gerdien de Haan vormden afgelopen schooljaar een interprofessioneel leerteam bij Doomijn, locatie Staatssecretarislaan, in Zwolle. Als thema voor hun vraagstuk hadden ze gekozen voor 'Kindertalentenfluisteraar'. Het doel was dat de pedagogisch medewerkers van de locatie de bijbehorende methode gaan toepassen in hun dagelijks werk. De drie studenten delen hun ervaringen.

Astrid Grootenhuis

Een kindertalentenfluisteraar voert talentgesprekken met kinderen. Waarom hebben jullie voor dit onderwerp gekozen?

Felicia en Lisette: "Wij konden kiezen uit drie onderwerpen, waaronder 'Kindertalentenfluisteraar.' En die sprong er voor ons uit: het is een onderwerp dat goed past in de kinderopvang, het draagt bij aan de ontwikkeling van het kind omdat het kinderen op een positieve manier stimuleert. Zo streeft Doomijn naar een wereld waarin alle kinderen hun talenten leren kennen op een laagdrempelige manier. Hoe je dat doet, is wat wij hebben onderzocht." Gerdien vult aan: "En omdat ik op school al les gekregen had van Luk Dewulf (met Els Pronk initiatiefnemer van het project Kindertalentenfluisteraar, red.) wist ik dat je door die methode toe te passen met een andere blik naar kinderen en talent gaat kijken."

Jullie hebben onderzocht waar een kind blij van wordt. Hoe deden jullie dat?

Felicia, Lisette en Gerdien: "Wij hebben meerdere activiteiten uitgevoerd op het kinderdagverblijf, de peuterspeelzaal en de bso. Daarbij gingen wij steeds op een positieve manier in gesprek met de kinderen. Door middel van doorvragen en aanmoedigen, toonden we interesse."

Kunnen jullie voorbeelden van activiteiten noemen?

Felicia, Lisette en Gerdien: "De kinderen van het kinderdagverblijf mochten bijvoorbeeld een kleurplaat van een regenboog inkleuren. Wij stelden hen een willekeurige vraag en vandaaruit vroegen we op een positieve manier door. Bijvoorbeeld: wat vind je leuk om te doen, waar ga je graag naar toe, met wie doe je dat graag en waarom en wat vind je daar dan leuk aan. Wij schreven de antwoorden op zodat we een goed beeld van elk kind kregen. Vervolgens koppelde we er bij elk kind een talent aan. Toen we dit

naar de collega's terugkoppelden, gaven ze aan dat die talenten ook pasten bij de kinderen."

Wat kwamen jullie tegen tijdens jullie onderzoek?

Felicia, Lisette en Gerdien: "De activiteiten op de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf waren vooral gericht op het benoemen van talenten. Dit was best lastig, omdat dit niet werkt met deze leeftijdsgroep. Een gesprek voeren en talenten achterhalen lukte wel aardig, maar een kind van twee jaar begrijpt dit nog niet. Ze konden wel benoemen dat ze bijvoorbeeld een bal zagen op een talentenfoto, maar niet wat het zou kunnen betekenen. Daar liepen wij toen op vast en we hebben Els Pronk om advies gevraagd. Zij gaf aan dat het niet gaat om het talent te ontdekken, maar om de 'blijje snoetjes' te vinden, te ontdekken waar wordt het kind nou echt blij van. Laat een peuter zelf zijn ding doen, dan loopt hij zelf wel naar dat wat hij leuk vindt."

En welke rol heeft de pedagogisch medewerker daarin?

Felicia, Lisette en Gerdien: "Een pedagogisch medewerker kan het kind helpen door middel van attitude en gedrag door dat aan te bieden waar het kind blij van wordt. Voor het gesprek met Els Pronk hadden wij als doel gesteld dat aan het einde van

WIE IS WIE

Voor zowel Felicia (links), als Lisette (midden) was dit het laatste schooljaar: Felicia volgde de opleiding Pedagogisch Educatief Professional bij Hogeschool KPZ, Lisette is opgeleid tot Gespecialiseerd Pedagogisch Medewerker op het Deltion College. Gerdien (rechts) zit in het tweede leerjaar van de opleiding Pedagogisch Management Kind en Educatie bij Hogeschool Windesheim.

het schooljaar alle pedagogisch medewerkers de kindertalentenfluisteraar-methode toe zouden passen in hun dagelijks werk. Na ons gesprek met haar hebben we ons doel bijgesteld: alle pedagogisch medewerkers weten van elk kind waar het blij van wordt. Dit is de basis om de talenten te ontdekken. Wel is het de bedoeling dat iedereen het certificaat haalt en de methode toe gaat passen in het dagelijks handelen.”

Het doel is dus dat de pedagogisch medewerkers het certificaat kindertalentenfluisteraar halen en dat wat jullie onderzocht hebben gaan toepassen. Daarbij gaan ze op zoek naar blije snoetjes: hoe doen ze dat?

Felicia, Lisette en Gerdien: “Door positief, nieuwsgierig en leergierig te zijn. Daarbij hebben we handvaten gegeven. Zo hebben we overdrachtsformulieren gemaakt die gericht zijn op dat waar een kind blij van wordt. Bedoeling is dat deze formulieren met de kinderen mee naar school gaan zodra zij vier jaar worden. Daarnaast hebben we gekeken hoe wij passende activiteiten – dus geen verplichte, maar activiteiten waar kinderen blij van worden – terug kunnen laten komen in het dagelijkse programma. En dan voor elk kind iets. Wij ontdekten dat dit niet ingewikkeld hoeft te zijn: elk kind wordt van iets anders blij. En dat kan al iets heel kleins zijn.”

Zijn er nog ‘beren op de weg’?

Gerdien: “Ja, hoe je de methode warm krijgt en houdt onder het personeel. Sommigen hadden de cursus kindertalentenfluisteraar nog niet gevolgd en wisten er daardoor niet veel van af, terwijl anderen dit wel hebben gedaan en genoeg voorkennis hadden. Het is lastig om dan een manier te vinden die ervoor zorgt dat alle medewerkers de methode dagelijks gaan toepassen.” Felicia: “Soms zien ze het ook als iets wat er extra bijkomt.” Lisette voegt toe: “En wij hebben zelf vooral veel geleerd door te ervaren. Dan kan het best moeilijk zijn om je die kennis eigen te maken als je het in vergaderingen of via mails te horen krijgt.”

Wat is jullie bijgebleven en wat nemen jullie mee?

Gerdien: “Het uitvoeren/experimenteren met de kinderen. Hierdoor heb ik veel geleerd over wat wel en wat niet werkt. Het gesprek met Els Pronk was daarop een mooie aanvulling, omdat zij vertelde dat je ook achter talenten kunt komen zonder dat je er een talentennaam aan moet geven. Dat is een mooie ervaring die ik graag meeneem.”

Ook Felicia neemt de tips van Els mee: “Ik ben echt gaan kijken naar dat waar kinderen blij van worden. Dat is namelijk al talent!”

Lisette licht toe: “Het is niet een kwestie van talenten herhalen en benoemen en zeggen waar het kind goed in is, het gaat juist om waar het kind blij van wordt. Deze methode kan zulke positieve effecten op een kind hebben en dat vind ik zo mooi. Dan hoorde je de kinderen bijvoorbeeld het lied zingen dat wij daarvoor met ze gezongen hadden. Of je zag dat ze echt blij werden als wij een gesprek met ze hadden over wat ze leuk vinden en daar dan op doorvroegen. Of als collega’s ons een complimentje gaven dat ze het leuk vonden wat we deden.”

Jullie hebben nu een jaar samengewerkt in een interprofessioneel leerteam. Wat maakt leren in een leerteam waardevol?

Felicia: “Het werken met mensen van verschillende opleidingen en dus ook verschillende expertises.” Gerdien vult aan: “Doordat je vanuit verschillende oogpunten naar één onderwerp kijkt, leer je veel van elkaar. Ik heb dan dus ook vooral geleerd dat je breder moet kijken en verschillende expertises hierin kan meenemen om zo tot een mooi resultaat te komen.”

Lisette: “Ik heb ook ontdekt wat mijn kwaliteiten en valkuilen zijn en hoe we elkaar kunnen aanvullen. Hierdoor, en door alles wat je vanuit de andere opleidingen meekrijgt, ontdek je wat jouw werkwijze is en creëer je een eigen kijk op het werken met kinderen. Tegelijk kun je vanuit al die verschillende perspectieven samen iets heel moois neerzetten. En daarmee ook andere collega’s inspireren. Wij zaten allemaal nog niet heel lang in het werkveld toen wij begonnen met ons onderzoek. Daardoor ben je zelf ook heel ontdekkend bezig, wat zorgt voor een frisse kijk.”

MEER WETEN?

Bekijk het filmpje van de drie studenten waarin ze vertellen wat ze hebben gedaan, wat een kindertalentenfluisteraar is en waarom talent belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind.

Tips Lezen, luisteren en kijken

Interprofessionele teams in hun kracht

Jerôme van Dongen en Wim Goossens

Dit boek staat vol met praktische werkvormen die door zowel begeleiders, docenten en coaches kunnen worden ingezet om interprofessionele teams sterker te maken. Daarnaast wordt op een toegankelijke manier de theorie die hierbij hoort uitgelegd en worden veel praktische voorbeelden gegeven. Het boek leest vlot en is praktisch bruikbaar.

9789078876410 | Bruna

Ouders, onderwijs en jeugdzorg in verbinding

Peter de Vries en Rob Gilsing

Dit (studie)boek gaat in op de interprofessionele samenwerking tussen professionals, maar ook op de cruciale verbinding met ouders/verzorgers. Hoe geef je die samenwerking vorm, welke partijen zijn betrokken en met welke wettelijke en praktische kaders moet je rekening houden?

9789046908082 | Uitgeverij Coutinho

Interprofessioneel samenwerken

Hogeschool KPZ

Zes interessante podcastafleveringen waarin Dirkje Visser en Trynke Keuning in gesprek gaan met verschillende professionals uit het domein Kind en Educatie. De podcasts bieden een mooie inblik in wat interprofessioneel samenwerken in de praktijk betekent en de meerwaarde daarvan voor professionals, kinderen en hun ouders.

Via Spotify

Bruggenbouwers en grensverleggers

Hogeschool Utrecht

Mooie podcasts waarin vanuit verschillende perspectieven wordt ingegaan op een waargebeurde casus. Besproken worden de bevorderende en belemmerende factoren op het gebied van interprofessioneel samenwerken. Wat kunnen professionals van elkaar leren en hoe kan interprofessioneel samenwerken eruitzien?

Interprofessioneel samenwerken in zorg, welzijn en onderwijs

Yvonne van Zaalen, Stijn Deckers en Hans Schuman

Dit herziene studieboek wordt al door diverse opleidingen gebruikt en biedt een breed perspectief op interprofessionele samenwerking binnen zorg, welzijn en onderwijs. Het boek behandelt kerncompetenties zoals waarden en ethiek, interprofessionele communicatie, rollen en verantwoordelijkheden, en teamwerk. Praktische instrumenten, actuele praktijkvoorbeelden en activerende werkvormen helpen professionals hun samenwerking en competenties te verbeteren.

9789046908754 | Uitgeverij Coutinho

Van solo naar synergie

Jan-Jaap Reinders en Peter Pype

Wil je wat meer diepgang en inzichten in de achtergrond van interprofessioneel samenwerken? Verschillende experts uit praktijk, onderwijs en onderzoek gaan in dit boek dieper in op de ontwikkeling van interprofessionele samenwerking.

9789023258292 | Bol

Reflectietool interprofessionele samenwerking

MIK & PIW groep

In de podcast ‘Kanskracht #24 Reflectietool interprofessionele samenwerking’ worden allerlei thema’s die interessant zijn in het domein Kind en Educatie besproken. Onze eigen Wijnand Kieft werd in deze podcastserie samen met Nardie Fanchamps geïnterviewd.

buzzsprout.com

100 dagen in de vergeten wijk

VPRO

Tim den Besten en Nicolaas Veul gaan wonen en werken als stagiairs sociaal werk in de Haagse wijk Laak. Ze worden geconfronteerd met de vele ‘wicked problems’ in de wijk.

De serie geeft een inblikje in het belang van interprofessioneel samenwerken in de wijk.

vpro.nl > zoek op serietitel

Van geen idee naar goed idee

Interprofessioneel samenwerken is van meerwaarde, niet alleen voor de ontwikkeling van kinderen, maar ook voor de ontwikkeling van studenten tijdens hun stage. “Verder kijken dan je eigen stageplek is waardevol en leerzaam. Het helpt je over drempels en het verruimt je blik.” Tijd voor een bezoek aan kinderdagverblijf Partou de Schelleboom, waar locatiemanager Bianca Mafait en pedagogisch medewerker Ingrid van Vilsteren initiatiefnemers zijn van een interprofessioneel leerteam, waarin studenten van verschillende opleidingen met elkaar nadenken over een vraagstuk.

Ingrid Marissink
Angela Tibben

Bianca en Ingrid werken in Zwolle-Zuid bij de Schelleboom. Dit kinderdagverblijf deelt het gebouw met Montessorischool Zwolle en bso de Boomkikker. Bianca vertelt: “Vijf jaar geleden was ik een van de professionals die betrokken waren bij de start van het leerteam. De Schelleboom is een grote vestiging, met een school en een bso in het gebouw en dat biedt natuurlijk kansen om contact te leggen met andere professionals. Het is altijd een uitdaging om mee te denken en werken aan nieuwe ontwikkelingen in het werkveld. De aftrap vond plaats in de grote hal van de Schelleboom. “Ik wist niet eens precies waar ik ‘ja’ op zei, maar ik was al snel enthousiast, studenten laten ervaren wat interprofessioneel samenwerken inhoudt is waardevol, zij zijn de professionals van de toekomst.”

Visie

Ingrid sloot wat later aan bij het leerteam, maar is minstens zo enthousiast. “De begeleiding van studenten is een belangrijke taak voor mij als pedagogisch medewerker. Ik vind het belangrijk om studenten te begeleiden en ze te ondersteunen in hun professionele ontwikkeling, het zijn toekomstige collega’s, die moeten het vak wel kennen.” Ingrid: “Het gaat erom dat de student een ontwikkeling doormaakt en persoonlijk en professioneel weer een stukje kan groeien. Respect voor de student is daarbij belangrijk en ik zou graag zien dat ze met meer zelfvertrouwen weggaan. Een leerteam kan daarbij helpend zijn.”

Organisatorische uitdagingen

Na een spetterende aftrap in de hal van de Schelleboom was het aanvankelijk best zoeken. Samen met haar collega’s heeft Ingrid het eerste leerteam gewoon al doende opgezet. “Er waren leerteambegeleidersbijeenkomsten vanuit het project waarin

ervaringen werden uitgewisseld en voortdurend de ‘bedoeling’ van interprofessioneel samenwerken werd besproken. Na een fase van ‘ontdekken’ lukte het steeds beter om de eigen leerteams meer richting te geven.” Ingrid en Bianca werkten al veel met de school samen, waardoor het gedachtegoed van interprofessioneel samenwerken wel helder was. Echter, zeker in het begin, waren er organisatorische uitdagingen. Bianca: “We hebben vanaf het begin alle studenten meegenomen in het leerteam, ook al wisten sommigen niet wat het inhield. Dat was vaak wel zoeken. Zo hadden niet alle studenten dezelfde stagedag, waardoor het moeilijk plannen was om het leerteam bij elkaar te krijgen.” In de afgelopen jaren waren de leerteams dan ook heel divers als het gaat om opleiding, leerjaar en niveau. Ingrid: “Die wisselende samenstelling is altijd verrassend, het verschilt per jaar wat de studenten samen uit het project halen en hoe de motivatie is.”

Spannend

Voor sommige studenten is het nog best spannend, vooral voor de eerstejaars. Ze weten niet goed wat er verwacht wordt en het past niet in hun beeld van de stage en soms schrikt dat ook af. Het was voor Bianca en Ingrid dan ook vaak een uitdaging om de studenten enthousiast te krijgen voor deelname aan het leerteam. Ingrid: “Ze hebben veel vragen over wat ze moeten doen en hoe ze dat moeten doen.” Bianca vult aan: “Als studenten de leerteamervaringen ook kunnen inzetten voor hun schoolopdrachten werkt dat motiverend.”

Pareltjes

Na vijf jaar zijn er mooie resultaten behaald waar Bianca en Ingrid echt trots op zijn. Ingrid benoemt hier de samenwerking met school: “Daar ben ik echt trots op. In het begin heeft het wel wat energie en tijd gekost, maar uiteindelijk hebben we de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken wel kunnen aantonen.” Ter illustratie van die meerwaarde worden de bezigheden van het leerteam van dit jaar genoemd. Bianca legt uit: “Studenten hebben zich dit schooljaar beziggehouden met het thema ‘Taalontwikkeling’. Binnen de kinderopvang wordt er veel gewerkt met ondersteunende gebaren om op die manier de taalontwikkeling van jonge kinderen te ondersteunen. Studenten die op de basisschool stage liepen gingen op hun beurt kijken naar de taalontwikkeling van de kinderen in hun

klas. Dit heeft ertoe geleid dat we nu beter kijken naar de taalontwikkeling van kinderen zowel in het kinderdagverblijf als op school. Vervolgens zijn we ons met het leerteam gaan verdiepen in Taalontwikkelingsproblematiek (TOS) en daarmee is een doorgaande lijn ontstaan die van opvang doorloopt tot in de basisschool. Hoe mooi is het dat de studenten van de babygroep en van een klas in de middenbouw van en mét elkaar leren op het gebied van taalontwikkeling?”

Doorwerking in de teams

Nu de studenten samenwerken in een leerteam komen de teams ook in beweging om de stap te maken naar interprofessionele samenwerking. Bianca en Ingrid merken het aan de positieve reacties van collega’s. Ingrid: “Je krijgt meer begrip van collega’s als het gaat om de leerteams. Collega’s zien het belang in van interprofessioneel samenwerken en stimuleren hun studenten om deel te nemen aan het leerteam. Zij zien een leerteam steeds meer als kans voor studenten om hun eigen kwaliteiten te ontwikkelen en hun blikveld te verruimen. Soms twijfelen studenten zelf nog over deelname, als je begeleider je dan een zetje geeft is dat erg helpend!”

Dromend over de hobbels

Wat betreft de leerteams zou de organisatie graag verder willen. “Studenten uit de wijk, bijvoorbeeld vanuit het maatschappelijk werk, zouden ook heel goed kunnen aansluiten. Ook zij zien de kinderen en gezinnen, maar vanuit een totaal ander perspectief.” Voor Bianca is het wel duidelijk welke kant de samenwerking op moet. “Mijn ultieme droom is een medewerker bij de kinderopvang, die ook bij de bso of in de klas aan het werk is, waardoor er veel meer een doorlopende lijn is in de begeleiding van de kinderen en waardoor er meer mogelijkheden zijn voor de medewerkers wat betreft ontwikkeling. Al dromend zijn er heel wat hobbels te nemen. Er zijn personeelstekorten, er moeten keuzes gemaakt worden in de budgetten waardoor de begeleidingsuren voor een leerteam op losse schroeven komen te staan en een combinatiemedewerker die in de opvang én in het onderwijs werkt is helemaal een uitdaging. “Kinderopvang en onderwijs hebben te maken met verschillende wetgeving en ook de financiering is anders geregeld. Mensen die een gecombineerde functie hebben werken vaak met twee contracten bij twee werkgevers.”

SINDS 2020

In de regio Zwolle is er binnen het RIF-project geld vrijgemaakt om in onderwijs- en opvangorganisaties leerteams op te richten waarin studenten van verschillende opleidingen samen optrekken en een vraagstuk van de school verkennen. Doel van de leerteams is om studenten de waarde van interprofessioneel samenwerken te laten ervaren. Toen de Schelleboom hoorde van dit project hebben zij zich aangemeld waarna in 2020 een leerteam startte met mbo- en hbo-studenten.

Bianca ziet er wel een uitdaging in: “Zet ons maar in een pilot om die hobbels van bijvoorbeeld twee werkgevers te nemen. Hoe mooi zou het zijn als Ingrid vanuit de kinderopvang een ochtendje kan invallen in de klas als er een leerkracht ziek is. Het is niet haar vak, maar je hoeft in ieder geval de klas niet naar huis te sturen.”

Toekomstbestendig

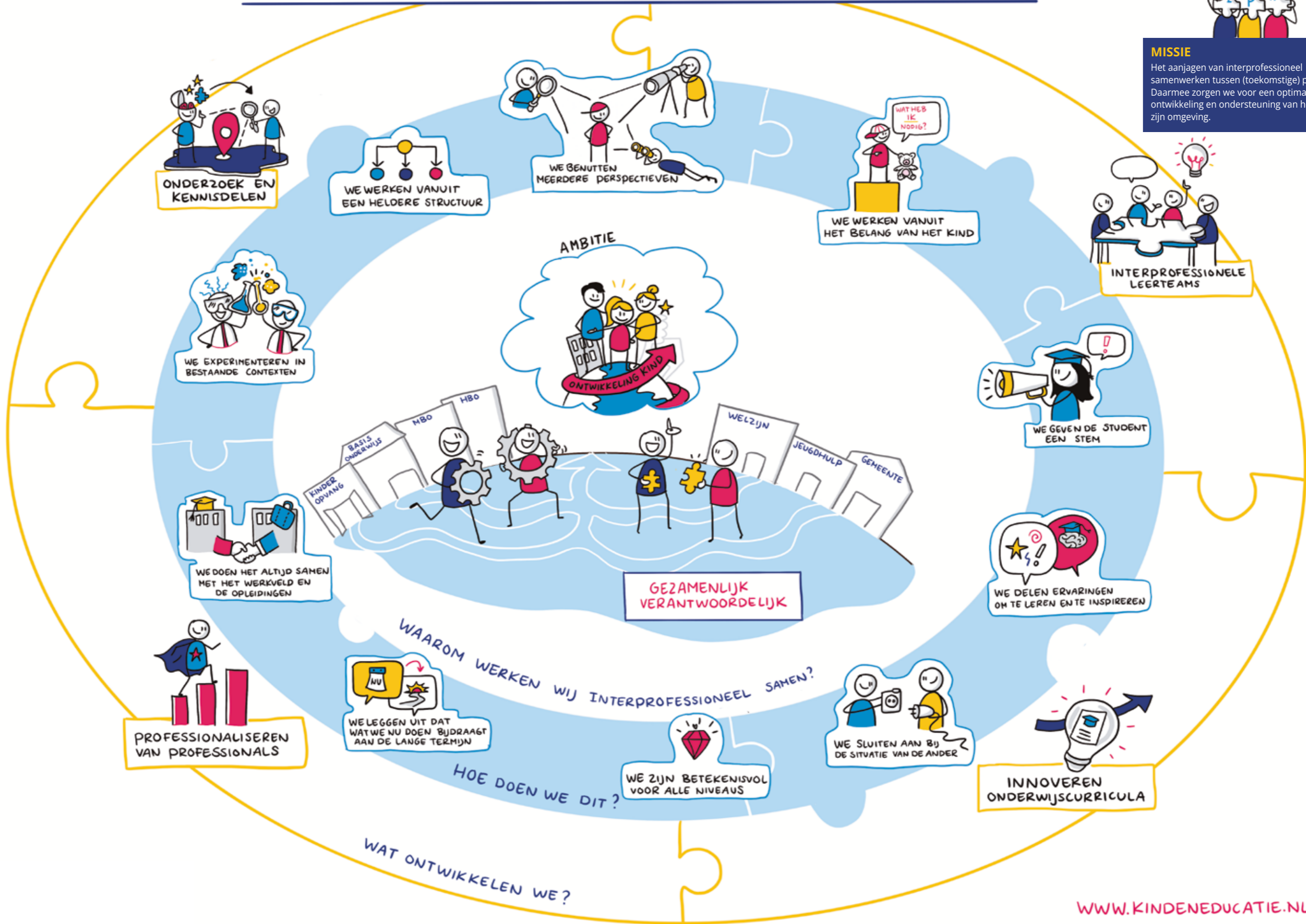
Interprofessioneel samenwerken pakt positief uit voor de studenten die meer te zien krijgen van het complete domein van opvang en onderwijs. Daarnaast is het ook goed voor de kinderen. Bianca: “De problematiek van sommige kinderen vraagt steeds meer van medewerkers aan deskundigheid, waardoor eenduidige samenwerking belangrijker wordt. Daarom is het belangrijk dat maatschappelijk werk en zorg ook aan gaan haken. Ingrid: “Soms zie je als leerkracht bij een kind ‘s ochtends op school al iets bij het buitenspelen en dan is het heel fijn dat je dat door kunt geven aan bso. Voor sommige kinderen brengt een eenduidige, consequente aanpak de rust en veiligheid die er thuis niet is.”

Het leerteam van Partou de Schelleboom.

MISSIE
Het aanjagen van interprofessioneel samenwerken tussen (toekomstige) professionals. Daarmee zorgen we voor een optimale ontwikkeling en ondersteuning van het kind en zijn omgeving.

Wat maakt een vraagstuk interprofessioneel?

In het Innovatiecluster Kind en Educatie werken studenten in leerteams aan interprofessionele vraagstukken. Wat kenmerkt zo'n interprofessioneel vraagstuk en wat zijn voorbeelden van dit soort vraagstukken?

Emma Nitert
Trynke Keuning
Dineke van der
Struik-Pullen

Bij het ondersteunen en begeleiden van kinderen staan professionals regelmatig voor uitdagingen. Deze kunnen variëren van het omgaan met kinderen die te maken hebben met een moeilijke thuis-situatie tot het ondersteunen van kinderen met een taalachterstand. Ook kan het gaan over het bevorderen van een gezonde speel- en leeromgeving of het identificeren en stimuleren van unieke talenten. Bij dergelijke vraagstukken rondom de ontwikkeling van kinderen is het soms wenselijk dat professionals over de grenzen van hun eigen vakgebied kunnen kijken en de 'verschillende werelden' van kinderen (denk aan: onderwijs, opvang, wijk, zorg, sport) met elkaar verbinden. We noemen deze vraagstukken ook wel 'interprofessionele vraagstukken'.

Kenmerken interprofessioneel vraagstuk

Bij een interprofessioneel vraagstuk ga je samen een (urgent) probleem, kwestie of behoefte onderzoeken of in beweging zetten. Dit soort vraagstukken hebben een aantal specifieke kenmerken (Van Dongen, 2021; Reinders & Pesut, 2022):

1. Er is sprake van een bepaalde mate van **complexiteit**, ook wel 'wicked problem' of 'hardnekkig probleem' genoemd. Het gaat met andere woorden om een vraagstuk dat je niet met één voor de hand liggende actie hebt opgelost.
2. Ter beantwoording van het interprofessionele vraagstuk is samenwerking tussen professionals uit verschillende vakgebieden die een **diversiteit aan kennis, ervaringen en perspectieven inbrengen**, noodzakelijk. Je kunt het probleem dus niet alleen oplossen, je hebt er verschillende professionals voor nodig.
3. De betrokkenen die aan de slag gaan met elkaar moeten **elkaar** bij het vraagstuk kunnen **aanvullen** (dat wil zeggen dat iedere discipline of profes-sie kan bijdragen aan de oplossing van het probleem en het geheel meer is dan de som der delen).

4. Er moet sprake zijn van **onderlinge taak- en/of uitkomstinterdependentie**, dat wil zeggen dat de professionals die samenwerken van elkaar afhankelijk zijn (je kunt niet binnen de samenwerking 'je eigen gang gaan' maar hebt elkaar nodig om verder te kunnen).

Brede interprofessionele vraagstukken

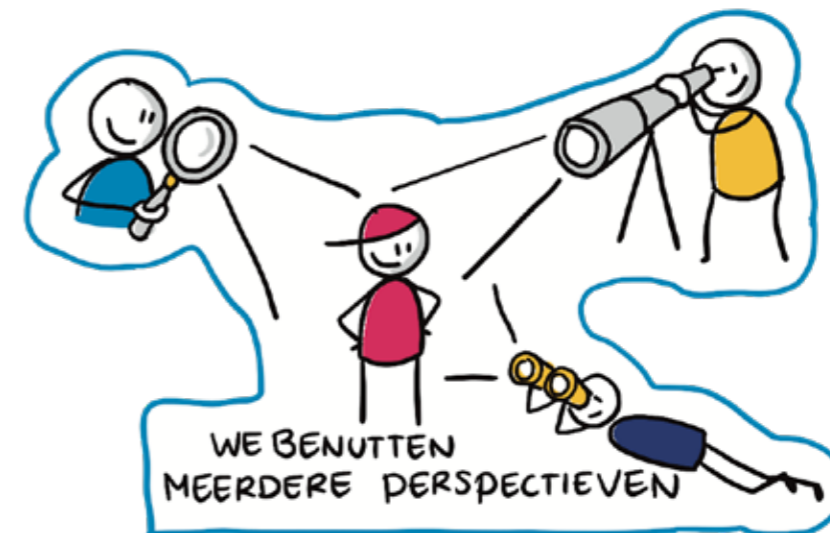
In de praktijk zien we regelmatig interprofessionele samenwerkingen rondom vraagstukken op casus-niveau, gericht op het oplossen van een probleem. Denk aan een leerling met specifieke behoeften waarvoor in een zorgadvies-team een gezamenlijk plan wordt gemaakt; de hulpvraag van een ouder rondom de opvoeding waarbij meerdere factoren een rol spelen; of een jongere die met verslavingsproblematiek kampt waar binnen het wijkteam een aanpak voor wordt bepaald.

Naast de interprofessionele samenwerkingen op casusniveau, is het ook van meerwaarde om de krachten te bundelen rondom bredere interprofessionele vraagstukken.

Deze vraagstukken zijn niet specifiek gericht op individuele casuïstiek, maar hebben betrekking op een grotere groep kinderen en hebben soms ook een preventief karakter. In de interprofessionele leerteams van het Innovatiecluster Kind en Educatie is ingezet op dit soort bredere interprofessionele vraagstukken.

Voorbeelden van vraagstukken waar leerteams mee aan de slag zijn gegaan:

- > Het creëren van een doorgaande lijn van de peuterspeelzaal naar de basisschool.
- > Het bevorderen van een gezonde levensstijl van kinderen (voeding, beweging).
- > Taalstimulering.
- > Het vergroten van ouderbetrokkenheid.

Dit zijn allemaal voorbeelden van thema's die de verschillende werelden van het kind (thuis, opvang, school, wijk) overstijgen en waar je met meerdere professionals (bijvoorbeeld een onderwijsassistent, leerkracht, pedagogisch medewerker, logopedist, jeugd- en gezinswerker) mee aan de slag kunt.

Samen sta je sterker

Het aanpakken van complexe vraagstukken vraagt veel expertise. Door op een interprofessionele manier samen te werken en de verschillende perspectieven en expertises te verbinden, kun je samen meer bereiken voor kinderen en ouders, dan wanneer je dit alleen zou doen.

Of zoals een student uit een leerteam het treffend samenvat:

"Als ik als leerkracht alleen voor de groep sta, kan ik bij een probleem iemand met een ander perspectief mee laten kijken. Op die manier verbreedt je horizon en kijk je breder naar het kind en zijn omgeving."

Verder lezen of kijken

- > Algera, M., Nitert, E., Keuning, T. en Fix, L. (2023). *Tussenrapportage 'Interprofessioneel opleiden met leerteams: goed, maar zicht op (nog) beter'*. kindeneducatie.nl, Innovatiecluster Kind en Educatie.
- > Van den Berg, N. en Teurlings, C. (2019). *Van praktijkvraag naar onderzoeksvraag*. Kennisrotonde. Geraadpleegd op 8 mei 2024 via: nro.nl/sites/nro/files/migrate/Kennisrotonde-publicatie-Vraagarticulatie.pdf.
- > Reinders, J-J. en Pesut, D. (2022). *A Meta-Model for Transforming Interprofessional Practice, Education, and Research*. In: D. Joosten-Hagye en H. Khalili (Eds.), *Interprofessional Education and Collaborative Practice: International Approaches at the Micro, Meso, and Macro Levels* Cognella Academic Publishing.

- > Van Dongen, J. (2021). *Kritische succesfactoren voor interprofessioneel samenwerken*. Webinar, kindeneducatie.nl, Innovatiecluster Kind en Educatie.
- > Van der Donk, C. en Van Lanen, B. (2020). *Praktijkonderzoek in de school*. Coutinho.

ZELF AAN DE SLAG

Als je met een interprofessioneel vraagstuk aan de slag wilt gaan, is het belangrijk om het probleem of de uitdaging eerst goed in kaart te brengen. Het is daarbij interessant om achter 'de vraag achter de vraag te komen'. Je kunt hiervoor de 5xW+H-methode proberen (Van den Berg & Teurlings, 2019).

Je stelt jezelf dan vragen als:

- > Wat is de kern van het vraagstuk?
- > Wie hebben ermee te maken? (Wie hebben er last van en wie hebben welk belang bij de oplossing?).
- > Waarom is het een probleem? (Wat zou de situatie zijn als het vraagstuk er niet meer was en als daarvoor de onderzoeksvraag is beantwoord?).
- > WAAR en WANNEER doet het vraagstuk zich voor?
- > HOE is het vraagstuk ontstaan? (of: WAARDOOR is het probleem ontstaan?).

Checklist

Je kunt ook gebruik maken van de checklist 'Een interprofessioneel vraagstuk verkennen', ontwikkeld door het Innovatiecluster Kind en Educatie (zie kindeneducatie.nl).

Hoe is het commitment van studenten in leerteams?

Onderzoek levert zinvolle handvatten op voor begeleiden van leerteam

Hoe is het commitment van studenten in interprofessionele leerteams? Dirkje Visser, onderwijspedagoog, docent en leerteambegeleider vanuit Hogeschool KPZ, heeft dat onderzocht bij Kindcentrum de Bolster in Raalte. Centraal stond het leerteam van studiejaar 2021-2022: daar was het commitment extra hoog. Daarom is besloten deze good practice te onderzoeken. De uitkomsten bieden zinvolle handvatten voor het begeleiden van een leerteam. Dirkje vertelt.

Astrid Grootenhuis

Jij begeleidt al een aantal jaren, samen met de collega's van KC de Bolster, interprofessionele leerteams. Waarom dit onderzoek?

"In studiejaar 2021-2022 hadden de leerteambegeleiders die de studenten begeleidden een mooi proces doorlopen met de studenten. Het viel hen op dat het commitment van de studenten in vergelijking met andere jaren extra hoog was. Dit kwam onder andere tot uiting in het eigen initiatief van de studenten om extra bijeenkomsten te plannen en het enthousiast meewerken aan extra taken zoals het geven van een presentatie.

Als leerteambegeleiders wilden we graag leren van deze good practice, zodat we bij een volgend leerteam helderder hadden hoe we wellicht zelf invloed kunnen uitoefenen op het commitment van studenten. Omdat ik dat studiejaar vanwege zwangerschapsverlof niet zo dicht op het proces had gezeten en ik, in mijn functie als onderwijspedagoog/hogeschooldocent, commitment een erg interessant thema vind, ben ik deze good practice gaan onderzoeken."

Wat bedoel je precies met 'commitment'?

"Kort gezegd: betrokkenheid, inzet. In dit geval je inspannen en inzetten voor het proces en de opdracht van het interprofessionele leerteam. Ik gebruik voor dit onderzoek de Engelse term 'commitment', omdat 'betrokkenheid' of 'inzet' op zichzelf de lading net niet dekken. In het onderzoeksverslag wordt, gebaseerd op ander onderzoek, ook gesproken over het onderscheid tussen cognitieve en gedragsmatige betrokkenheid."

Hoe heb je het onderzoek uitgevoerd?

"Als basis heb ik het onderzoek van Irene Poort (2021) naar commitment in interculturele leerteams gebruikt. Poort heeft onder andere in kaart gebracht welke factoren bijdragen aan commitment in een groepswerksetting (van studenten). En omdat Lianne van de Kraats (2022) al een aantal van de studenten en de begeleider van een van de leerteams van de Bolster had bevestigd omtrent hun ervaringen met het leerteam, heb ik ook haar data gebruikt voor mijn onderzoek.

Daarnaast heb ik de beide leerteambegeleiders en de studenten van beide leerteams, door middel van een korte enquête en focusgroepinterviews, zelf bevestigd op de factoren die zouden bijdragen aan commitment in het leerteam."

Wat zijn de uitkomsten en welke conclusies zijn te trekken?

"Conclusie is dat vrijwel alle factoren die Poort in haar onderzoek beschrijft een rol lijken te spelen in het commitment van beide leerteams van de Bolster. Wat daarbij het duidelijkste naar voren komt is: het ervaren nut van de leerteamopdracht voor het kindcentrum, de zinvolheid van het uitwisselen van ervaringen en ideeën tussen studenten en het vertrouwen dat de studenten hadden in hun medestudenten.

"Vrijwel alle factoren die Poort in haar onderzoek beschrijft lijken een rol te spelen in het commitment van beide leerteams van de Bolster."

Studenten vinden het heel waardevol dat het door hen ontwikkelde portfolio en de ontwikkelde taalspelletjes echt gebruikt gaan worden door de collega's van de Bolster. Ook blijkt dat ze van elkaars interprofessionele perspectieven op de ontwikkeling van kinderen hebben geleerd. Het is duidelijk geworden dat de leerteambegeleiders een belangrijke rol hebben in het expliciteren van die verschillende perspectieven. Daarnaast lijken de inzet van groepsvormende en op reflectie gerichte werkvormen tot het vertrouwen in de groep te hebben geleid."

Krijg het onderzoek een vervolg?

"We nemen de resultaten en aanbevelingen uiteraard mee in de begeleiding van volgende interprofessionele leerteams. En zoals bij ieder onderzoek roept ook dit onderzoek uiteraard weer nieuwe vragen op. Zo zou het bijvoorbeeld interessant kunnen zijn om ook de kenmerken en de werkwijze van een leerteam waarin het commitment minder groot is eens te houden tegen het licht van de factoren die Poort onderscheidt. Zelf ben ik wel heel nieuwsgierig naar het antwoord op de vraag hoe je er als leerteambegeleider voor kunt zorgen dat de verschillende perspectieven van studenten worden geëxpliciteerd en, waar nodig, kritisch geëvalueerd, zonder het eigenaarschap van de studenten te kort te doen. Een voorbeeld: een student die in het onderwijs werkt/stage loopt kan anders tegen een casus aankijken dan een student kinderopvang. Als een van hen dat dan niet durft te zeggen is het belangrijk dat de leerteambegeleider daar wel aandacht voor heeft zodat de studenten van elkaars perspectieven kunnen leren. Wellicht zijn deze vragen in een vervolgonderzoek op te pakken."

Wat wil je tot slot nog kwijt over het onderzoek?

"Persoonlijk word ik heel blij van een aantal uitspraken van studenten over wat het werken met een interprofessioneel leerteam hen heeft opgeleverd. Zoals bijvoorbeeld deze uitspraak van een derdejaars pabostudent: 'Ik heb geleerd dat als ik later als leerkracht alleen voor de groep sta, ik bij een probleem iemand met een ander perspectief mee wil laten kijken. Ik zou andere doelgroepen benaderen met: 'Goh, vanuit welke perspectief kijk jij hier nu naar?' Dat je je horizon een beetje verbreedt.' Volgens mij is dat waarvoor we het doen: studenten opleiden tot professionals die verder kijken dan hun eigen expertise, die open staan voor andere perspectieven en hulp en feedback durven vragen van collega's. Met als uiteindelijk doel dat iedere kind de ontwikkelingsondersteuning krijgt die het nodig heeft."

MEER WETEN?
Lees het volledige onderzoek op kindeneducatie.nl.

Door de ogen van experts

Blik op de toekomst

Hoe ziet de toekomst van interprofessioneel opleiden eruit? Welke kansen zijn er en hoe kunnen we die kansen het beste benutten? Dat vroegen we aan diverse experts op het gebied interprofessioneel samenwerken en opleiden.

“Samen werken en leren in living labs, wijkleercentra, leerateliers of andersoortige hybride leeromgevingen heeft veel (leer)potentie. Studenten en beroepskrachten van verschillende disciplines werken hier aan authentieke vraagstukken uit de dagelijkse praktijk. Samen leren en ontwikkelen vindt hier bij uitstek plaats. Het is echter van belang om als kennisinstelling dergelijke plekken goed te faciliteren, zodat het interprofessionele leerrendement volledig kan worden benut.”
Dr. Jerome van Dongen, bijzonder lector Interprofessionele samenwerking in de wijk

“Opleiden van professionals moet meebewegen met ontwikkelingen in het werkveld. Interprofessioneel samenwerken is zo'n ontwikkeling. Door studenten daar in de opleiding al kennis mee te laten maken, draagt het bij aan kwaliteit in het werkveld en voor 'de mensen voor wie we het doen'; weghalen van schotten tussen beroepsvelden, sterke netwerksamenwerking, overzichtelijkheid en korte lijnen.”
Els Geeris, senior adviseur NJI

“Interprofessioneel opleiden draagt bij aan een nieuwe generatie jeugdprofessionals. Deze nieuwe generatie beweegt zich relatief makkelijk op het raakvlak van kinderopvang, onderwijs en/of jeugdzorg en verbindt zo de behoeften van kinderen én hun ouders. Ze denken en handelen meer integraal en kijken over de grenzen van onderwijskunde, pedagogiek en/of social work heen.”
Prof. dr. Ruben Fukkink, lector Pedagogiek Hogeschool van Amsterdam

“Interdisciplinair samenwerken en opleiden biedt een oplossing voor het lerarentekort door efficiënte taakverdeling en samenwerking tussen diverse professionals zoals leraren, onderwijsassistenten, pedagogisch medewerkers en welzijnswerkers. Deze aanpak kan leraren ontlasten, werkplezier vergroten en het beroep een hogere status geven, waardoor de uitval van leraren afneemt en het lerarentekort positief beïnvloed wordt. Daarnaast vereist het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen zoals kansengelijkheid, duurzaamheid en inclusie een samenwerking tussen diverse expertises zowel binnen als buiten de school. Het verbinden van pedagogische, didactische en sociologische kennis, inclusief de ervaringen van ouders en jongeren zelf, is essentieel om de ontwikkeling van kinderen optimaal te ondersteunen.”
Dr. Anton Boonen, lector Duurzame Gemeenschappen en programmaleider Utrecht Leert Vernieuwend Opleiden

“Interprofessioneel opleiden en samenwerken gaat voor mij over het bewust en dapper weghalen van drempels die we onbedoeld gecreëerd hebben. Zonder deze drempels gaat ons werk voor kinderen, jongeren en volwassenen zoveel beter, meer ontspannen en creatiever zijn. Hoe benutten we dit? Door er geen doel, maar een onmisbaar middel van te maken!”
Elske Heinen, manager Travers Welzijn

“In de beweging naar inclusief onderwijs is de rol van de inclusieve onderwijsprofessional essentieel. Vanuit het Steunpunt Passend Onderwijs zien wij dat inclusief onderwijs alleen kan worden vormgegeven met een interprofessioneel team, dat vanuit verschillende perspectieven kijkt om het onderwijs goed vorm te geven voor alle leerlingen. Dit vraagt om een opleiding waarbij studenten ook op deze manier worden opgeleid.”
Steunpunt Passend Onderwijs

“Interprofessionele samenwerking kan bijdragen aan het omgaan met dergelijke complexe vraagstukken. Dit betekent dat professionals uit verschillende disciplines – zoals onderwijs, zorg en sociaal werk – samenwerken met ouders, verzorgers, en niet te vergeten, de kinderen en jongeren zelf. Om toekomstige professionals beter uit te rusten om interprofessioneel samen te werken is innovatie nodig van de bestaande opleidingen. Door studenten van verschillende disciplines samen te brengen, worden zij beter uitgerust om kinderen en jongeren kansrijk te laten opgroeien. In die zin is interprofessioneel opleiden geen luxe, maar een noodzaak voor het onderwijs van de toekomst.”
Mirjam van der Ven, onderzoeker lectoraat Duurzame Gemeenschappen, business developer expertisegebied Samen Lerend Hogeschool Utrecht

“We willen werken vanuit inwonersperspectief. Die inwoner kent geen vakjes in zijn leefwereld en het is dan de kunst voor ons om domeinoverstijgend te werken. Dat is echt lastig, immers een hamer ziet – onbedoeld – elk probleem als een spijker. Interprofessioneel opleiden geeft ons professionals een ruimere blik en daarmee handelingsperspectief om die inwoner centraal te kunnen zetten.”
Michiel van Willigen, wethouder gemeente Zwolle

“Kansen voor interprofessioneel werken liggen in het daadwerkelijk gaan samenwerken en de bereidheid investeringen te doen door alle betrokken partners. Over eigen werksoorten heen kunnen en durven kijken en buiten kaders durven werken. Dat levert een brede(re) kennisontwikkeling van 0-14-jarigen op, waardoor ook combinatiebanen een vanzelfsprekendheid gaan worden.”

Elly van Holland, manager Doemijn Kinderopvang Zwolle

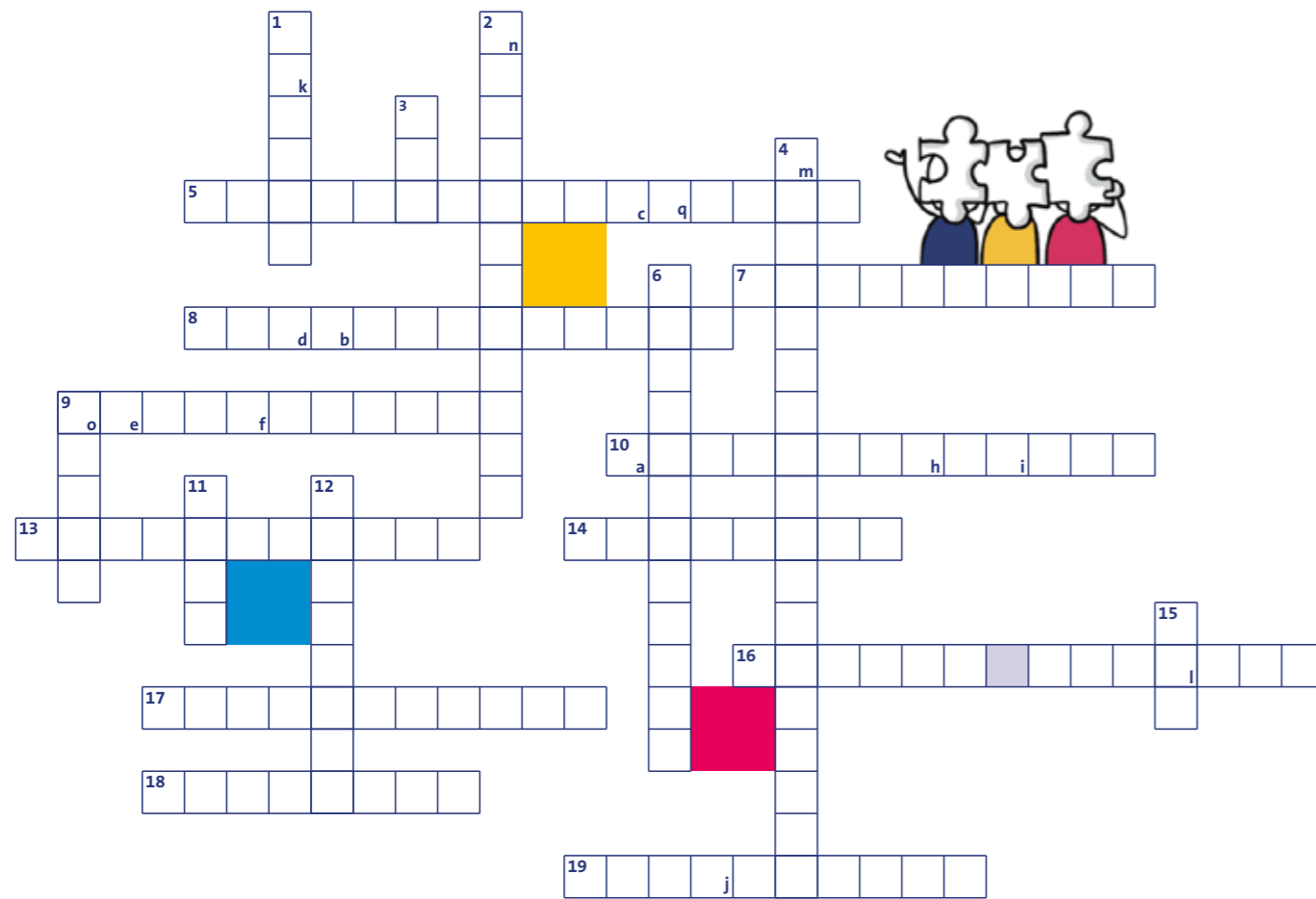
“In de toekomst van interprofessioneel opleiden liggen kansen om zowel individuele professionele identiteiten te versterken als een gezamenlijke interprofessionele identiteit te ontwikkelen. Deze identiteitsvorming kan bijdragen aan meer samenhang en optimale uitkomsten in diverse werkvelden en binnen en tussen verschillende beroepsgroepen. Met toenemende kennis over de ontwikkeling van een interprofessionele identiteit, kunnen ook gerichte interventies worden ingezet om samenwerking en synergie tussen onderwijs- en andere relevante professionals te bevorderen. Dit biedt mogelijkheden voor een effectievere en geïntegreerde benadering van complexe uitdagingen.”
Dr. Jan-Jaap Reinders, secretaris van Interprofessional.Global en werk- en organisatiepsycholoog, medeoprichter van de LEARN-onderzoeksgroep IPE aan het UMCG, senior onderzoeker aan de Hanze UAS en docent aan het Centrum voor Tandheelkunde en Mondzorgkunde

“Interprofessioneel opleiden is een goede manier om studenten voor te bereiden op de complexe en dynamische wereld van vandaag. Het samenbrengen van studenten uit diverse disciplines bevordert niet alleen een dieper begrip van hun eigen vakgebied, maar stelt hen ook in staat om vanuit verschillende perspectieven naar problemen te kijken. Dit soort onderwijs bereidt studenten voor op het werken in multidisciplinaire teams na hun afstuderen, wat essentieel is in veel moderne beroepsvelden.”
Ingeborg Harleman, directeur basisschool Gerardus Majella in Vaassen

Interprofessioneel puzzelen!

De oplossing:

a b c d e e f g h i e e j k l c m n o

Wijnand Kieft

HORIZONTAAL

- 5 Overstijgen van bestaande grenzen of beperkingen
- 7 Iemand met brede kennis over veel onderwerpen
- 8 Manier om na te denken over ervaringen en leren
- 9 Gezamenlijke inspanning om een doel te bereiken
- 10 Gevoel van verbondenheid
- 13 Terugkijken op ervaringen om ervan te leren
- 14 Groep mensen die samen leren en kennis delen
- 16 Complex en uitdagend probleem
- 17 Het vermogen anderen te begeleiden en te motiveren
- 18 Nederlandse wet gericht op jeugdzorg
- 19 Ruimte waar werkzaamheden worden uitgevoerd

VERTICAAL

- 1 Principes van goed en kwaad, morele overwegingen
- 2 Iemand die een beroep uitoefent op hoog niveau
- 3 Middelbaar beroepsonderwijs
- 4 Samenwerken tussen verschillende beroepsgroepen
- 6 Vaardigheden en capaciteiten die iemand bezit
- 9 In gezamenlijke inspanning met anderen
- 11 Groep die samenwerkt aan een gemeenschappelijk doel
- 12 Gebied waarin een bepaald beroep wordt uitgeoefend
- 15 Hoger beroepsonderwijs

Kijk hier voor alle antwoorden

Leren interprofessioneel samenwerken door mbo- en hbo-studenten

Wat is er daadwerkelijk geleerd aangaande interprofessioneel samenwerken, voor zover we dat door meerjarig onderzoek hebben kunnen ontdekken? Een overzicht van de methodiek van onderzoek, de onderzoeksvragen en – beknopt – de bijbehorende bevindingen. Tot slot ook enkele kanttekeningen bij een aantal bevindingen. Het eindrapport (binnenkort op www.kindeneducatie.nl) bevat ook de resultaten van de meest recente meting (april-mei 2024). Deze zijn nu niet meer meegenomen.

Marco Algera

Als interprofessioneel samenwerken een koud kunstje was, dan gebeurde het al veel meer. Deze vorm van samenwerking vergt nogal wat van de deelnemers qua integraal kijken naar een casus, het relativeren van de insteek van het eigen beroep, vertrouwen hebben in de expertise van een andere professional en ook wat betreft tijdsinvestering. Dus: interprofessioneel samenwerken moet je leren! Binnen het Innovatiecluster Kind en Educatie doen Zwolse mbo- en hbo-studenten dat samen.

‘maatschappelijke acties’, zoals een armoedeproject of een specifiek thema (bijvoorbeeld ‘samenwerking’ of ‘communicatie met sbo’). In eerdere jaren kwam ook nog concrete hulpverlening, zoals agressiebeheersing, naar voren als onderwerp. In schooljaar 2022-2023 werd het vraagstuk veelal (52%) door de studenten in samenspraak met de praktijkorganisatie bedacht, terwijl het in het voorgaande schooljaar vaak (57%) al klaarlag bij binnenkomst van de studenten. Dit verschil was statistisch significant.

Leren in leerteams

Binnen het Innovatiecluster Kind en Educatie staat het leren interprofessioneel samen te werken in leerteams centraal. In een leerteam werken studenten van verschillende opleidingsniveaus en vanuit verschillende vakgebieden (kinderopvang, basis-onderwijs, welzijn en jeugdhulp) met elkaar aan een realistisch praktijkvraagstuk. Samen, maar ieder vanuit zijn eigen (aanstaande) professie. Interprofessionele vraagstukken richtten zich vooral op het ontwerpen van lessen voor de stageschool, concrete

Kijk voor alle opleidingen die deelnamen en de aantallen mbo- en hbo-studenten die in aanraking gekomen zijn met interprofessioneel samenwerken op pag. 5.

In schooljaar 2022-2023 vulden 48 studenten, 18 leerteambegeleiders en 77 afstudeerders een vragenlijst in.

METHODEN

- > Online vragenlijst onder studenten in leerteam (2021, 2022, 2023, 2024).
- > Online vragenlijst onder leerteambegeleiders (2021, 2022, 2023, 2024).
- > Online vragenlijst onder afstudeerders (2023, 2024).
- > Focusgroepsgesprekken met leerteamstudenten en leerteambegeleiders (2022, 2024).

Kijk voor meer informatie over de respons en de diverse rapporten op kindeneducatie.nl.

ONDERZOEKSVRAAG:

Wat vinden studenten en leerteambegeleiders van de begeleiding van de leerteams en de onderlinge samenwerking?

De ideale leerteambegeleider:

- > Zorgt voor duidelijke afspraken.
- > Laat initiatief aan studenten
- > Is procesbegeleider.
- > Heeft oog voor ieders talenten en rol.
- > Is vraagbaak voor studenten.
- > Organiseert intervisie.

Verbeterpunten

- samenwerking in een leerteam:**
- > Stem stagedagen van studenten af.
 - > Zorg dat afspraken nagekomen worden.
 - > Werk aan de motivatie van studenten.

ONDERZOEKSVRAAG:

Wat zijn volgens studenten en leerteambegeleiders opbrengsten van het werken in interprofessionele leerteams?

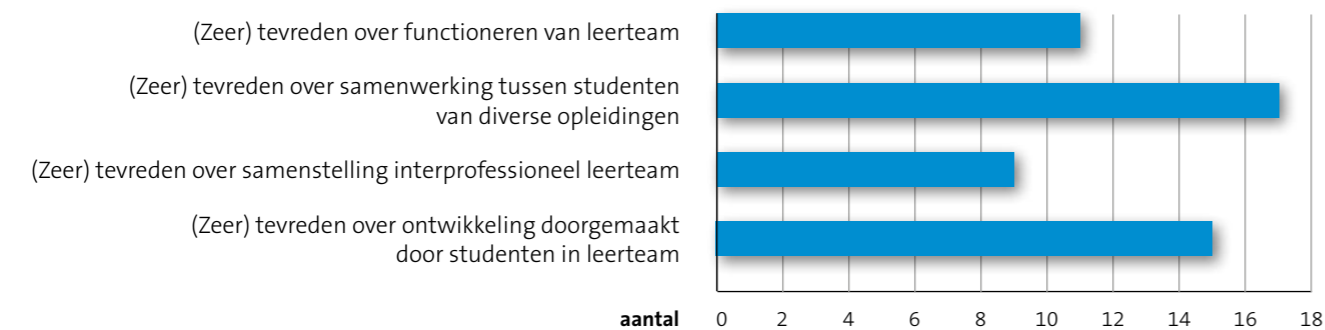
Leeropbrengst van samenwerken in een leerteam:

- > Leren kennen van andere perspectieven (vanuit onderwijs, opvang of hulpverlening) op één en dezelfde casus.
- > 1+1=3: synergie en inspiratie.
- > Bewustwording dat eigen beroepsnorm relatief is, samen eruit komen is van belang.

Opbrengst van leerteam volgens studenten in 2022-2023 (N=48)

Opbrengst van leerteam volgens leerteambegeleiders in 2022-2023 (N=18)

ONDERZOEKSVRAAG:

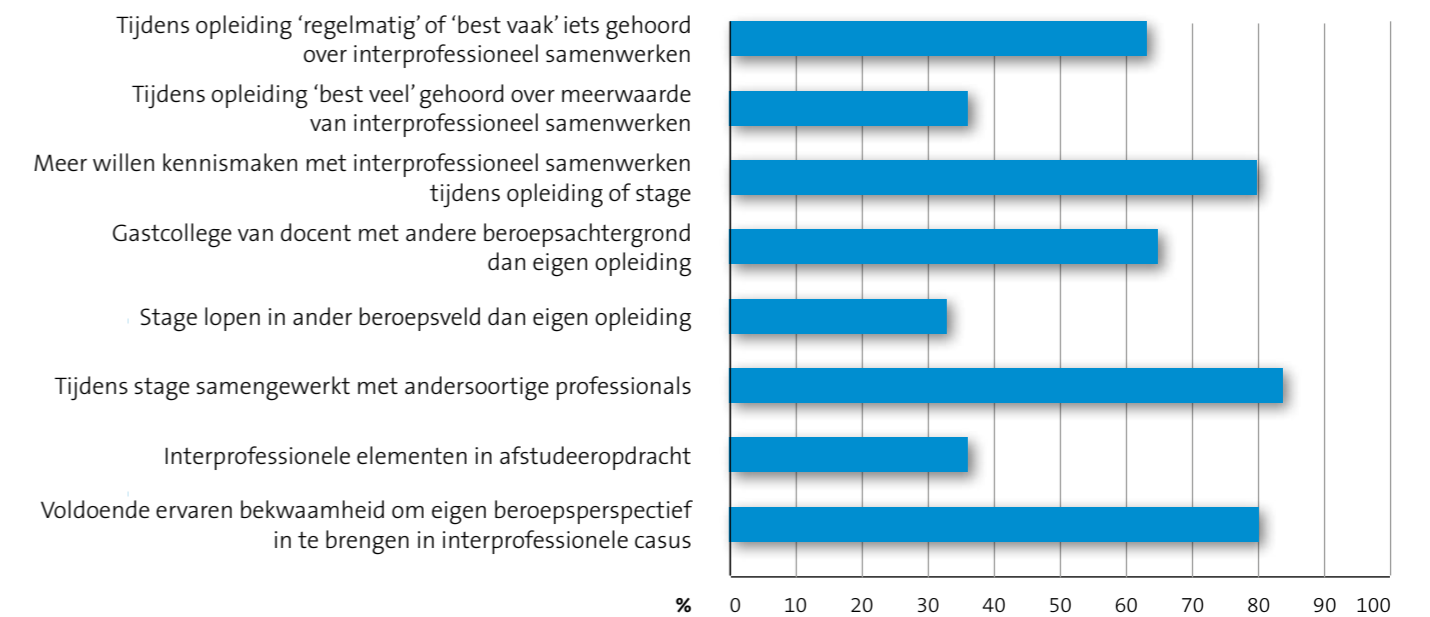
In welke mate zijn afstudeerders van deelnemende opleidingen volgens eigen zeggen tijdens hun opleiding geconfronteerd met interprofessioneel samenwerken? En zijn hierbij statistische verschillen aantoonbaar tussen mbo- en hbo-studenten?

Schooljaar 2022-2023:

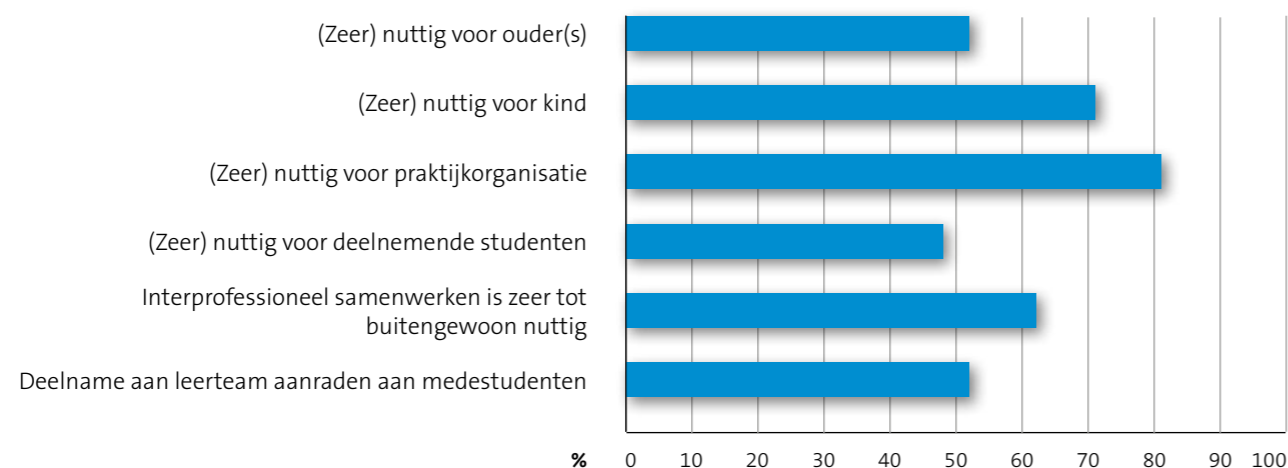
Respons: 26 mbo-studenten en 51 hbo-studenten.

Hbo-studenten worden significant vaker geconfronteerd met interprofessioneel samenwerken tijdens hun opleiding en stage dan mbo-studenten.

In welke mate zijn mbo- en hbo-afstudeerders in 2022-2023 in aanraking gekomen met interprofessioneel samenwerken? (N=77)

Meerwaarde van leerteam volgens studenten in 2022-2023 (N=48)

Samenvatting en enkele verklaringen

Studenten in leerteams en hun leerteambegeleiders scoren doorgaans positief op allerlei items aangaande het werken en leren in een leerteam en interprofessioneel samenwerken, maar het zijn ook weer geen uitmuntende scores. Enerzijds ligt er nog ruimte om studenten nog meer te inspireren en motiveren voor interprofessionele samenwerking. Anderzijds is het ook mogelijk dat studenten nog te veel focus hebben op het leren van hun eigen gekozen beroep om echt optimaal te kunnen profiteren van samenwerking binnen het leerteam en tussen verschillende beroepen. Sommigen zouden de extra tijd die deelname aan het leerteam kost, liever besteden aan meer vlieguren in het gekozen beroep.

Een lastig punt blijft (net als in voorgaande jaren) dat stagedagen niet matchen en dat studenten uit het leerteam stappen, waardoor de continuïteit van het leerteam in het geding is. Een aandachtspunt is de interprofessionaliteit van de leerteams.

Als Innovatiecluster Kind en Educatie zijn we zelf het meest trots op de **62%** van de studenten die

van mening is dat interprofessioneel samenwerken (super)nuttig is voor de praktijk en de **81%** die (erg) tevreden is over de leerteambegeleiding. De leerteambegeleiders geven aan dat interprofessioneel samenwerken best frequent ter sprake komt in hun organisatie en laten verder fors toegenomen rapportcijfers zien voor de professionaliseringsbijeenkomsten, waarop door ons flink is ingezet. Verder zien we het meeste potentieel in de **71%** afstudeerders die meer met interprofessioneel werken geconfronteerd hadden willen worden tijdens hun stage en opleiding.

— En, ten slotte, vinden we de volgende uitspraken van studenten over de meerwaarde van hun leerteam natuurlijk geweldig:

“Je beroepshouding wordt naar een nieuw niveau getild.”

“Ja het kost me extra tijd, maar die andere studenten, die missen wat!”

Jong geleerd is oud gedaan...

Er is in dit magazine al veel geschreven over (interprofessioneel) samenwerken rondom het kind, maar hoe denken kinderen zelf eigenlijk over samenwerken? Het leerteam van Kindcentrum Het Palet in Deventer ging op pad en vroeg Sofie (9) en Leander (7) naar hun gedachten over samenwerken en hoe zij dat ervaren.

Linda Fix
Margreth Nijkamp

Samenwerken is een ingewikkeld proces waarbij je jezelf en je eigen ideeën mag inbrengen maar ook open moet leren staan voor andermans ideeën en inbreng. Voor veel kinderen is samenwerken best lastig en dus vraagt de begeleiding ervan tijd en aandacht.

In het primair onderwijs zou je samenwerken doelgericht kunnen onderwijzen en dit kunnen scharen onder bijvoorbeeld de kerndoelen in het domein 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' waar onder andere aandacht besteed wordt aan verschillen tussen mensen en de zorg voor het (psychische) welzijn van jezelf en anderen.

Veel logischer is het om samenwerken als algemene vaardigheid te beschouwen die overal en altijd geoefend kan worden, met als doel kinderen te laten opgroeien tot volwassenen die hun eigen boontjes kunnen doppen in de samenwerking met anderen.

Hoe werk je het liefst samen?

Sofie:
“Het ligt er heel erg aan wat voor taak het is. Bij een grote taak vind ik het fijn om in een groepje samen te werken. Als je bijvoorbeeld bij techniek iets groots moet bouwen. Dan kan je elkaar helpen door dingen vast te houden terwijl de ander er lijm op doet. Als je bijvoorbeeld rekensommen moet maken dan is het fijner in een tweetal. Je hoeft elkaar dan ook niet de hele tijd te helpen.”

Leander:
“Ik kan wel goed samenwerken, maar ik wil ook wel graag alleen werken. Samenwerken gaat bij ons in de klas soms te luid, dan kan ik me niet goed concentreren. Ik zit ook graag in de klas, daar is het warmer. Buiten de klas is geen fijne plek om te werken.”

Leander:
“Ik speel heel vaak met Dylano en werk ook graag met hem samen, hij is lief tegen mij en vindt dezelfde dingen leuk om te doen. Maar we zitten niet naast elkaar.”

Sofie:
“Ik kan met heel veel kinderen samenwerken, maar als ik moet kiezen dan met Olivia, Farida en Anna in een groepje. Olivia is mijn beste vriendin, als we samenwerken dan is dat ook heel gezellig en gaan we veel praten. Maar ons werk is dan alsnog wel af hoor.”

Met wie werk je het liefst samen?

Geleerde lessen

Trynke Keuning

Of ik wilde aansluiten bij het 'RIF-project' werd mij, Trynke Keuning, vier jaar geleden gevraagd. Actielijn 5 richtte zich op onderzoek naar interprofessioneel samenwerken en als 'onderzoeker' leek dit een leuke uitdaging. Zo belandde ik op een dinsdagochtend, iets vertraagd door de trein, voor het eerst op Landstede Dokterspad, op zoek naar actielijn 5. Vier onbekende gezichten en één bekend gezicht keken op toen ik binnenkwam. Ik nam plaats naast mijn collega Emma Nitert van Hogeschool KPZ.

LES 1

Mensen zijn van nature geneigd samen te werken met mensen die ze al kennen en een beetje op hen lijken. In Engeland zegt men: 'birds of a feather flock together' of in het Nederlands: 'soort zoekt soort'. Dit fenomeen is een continue uitdaging bij interprofessioneel samenwerken.

Actielijn 5 was destijds druk bezig met het opstellen van het 'basisdocument', waarin we verzamelden wat er in de literatuur al bekend was over interprofessioneel samenwerken. Er waren ook andere actielijnen, zo werd mij verteld, maar wat die precies deden en wie daarbij betrokken waren, bleef enigszins raadselachtig. Iedereen vergaderde op verschillende locaties en op andere tijdstippen.

LES 2

Nabijheid is belangrijk. Letterlijk zicht hebben op elkaar, door elkaar regelmatig te zien, helpt bij het (interprofessioneel) samenwerken. 'Uit het oog, uit het hart' geldt ook hier.

Nadat de klus van het basisdocument was afgerond, gingen we ons als actielijn 5 meer richten op het monitoren van de voortgang en de opbrengsten van de interprofessionele leerteams en de professionaliseringsactiviteiten van actielijn 3/4. Ik kreeg de eer om als deelprojectleider aan de slag te gaan.

Dat was ook ongeveer het moment waarop de hele wereld voor een grote uitdaging kwam te staan: de coronapandemie. Waar het Innovatiecluster, de naam zegt het al, gericht is op 'innovaties', ging iedereen in het domein Kind en Educatie weer even terug naar de basis – zorgen dat het primaire proces van lesgeven en ondersteunen van kinderen, jongeren en gezinnen kon blijven doorgaan. Tegelijkertijd werd de urgentie van samenwerking tussen professionals heel duidelijk en werd op sommige plekken de samenwerking tussen opvang, onderwijs en zorgprofessionals veel sterker. In het jaar 2021, waarin we van lockdown naar lockdown gingen, lukte het sommige leerteams maar niet om op te starten, terwijl andere leerteams juist heel succesvol waren. Dit had vooral te maken met regelmatig contact, goede communicatie en stevige begeleiding door de leerteambegeleiders. We merkten in onze eigen actielijnen

hetzelfde: bij het overleg om de twee weken liet niemand verstek gaan, we zagen elkaar misschien wel vaker dan de collega's van onze eigen instellingen en leerden elkaar door het beeldscherm steeds beter kennen.

Toen de rust was wedergekeerd en de lockdowns voorbij waren, gingen we vol goede moed weer aan de slag. In die periode zorgde projectleider Francien ervoor dat de actielijnen op hetzelfde moment en op dezelfde plek gingen vergaderen. Met een inspirerende opening (meestal een filmpje met pinguïns of schattige hondjes) zorgde ze ervoor dat we allemaal op dezelfde golf-lengte zaten en de dinsdagochtenden effectief besteedden aan het project.

LES 3

Structurele, cyclische overleggen werken beter dan ad hoc, 'zo nu en dan eens' overleg. Regelmatige en gestructureerde bijeenkomsten zorgen voor consistentie en voortgang in de samenwerking.

Zowel regionaal als landelijk kreeg men steeds meer interesse in interprofessioneel samenwerken. Regelmatig werden we (en worden we nog steeds) uitgenodigd om op landelijke congressen mee te praten over onze interprofessionele leerteams en de producten die we hebben ontwikkeld met het Innovatiecluster. De betrokken opleidingen zagen ook steeds meer het nut en de noodzaak van interprofessioneel opleiden, en interprofessioneel samenwerken werd overal een actiepoint in de strategische koers. Maar daarmee diende zich een nieuw 'wicked problem' aan: hoe zorg je ervoor dat alle studenten een interprofessionele leerervaring opdoen? En kunnen we ook zorgen dat opleidingen écht met elkaar samenwerken aan een opleidingsoverstijgend curriculum?

De focus van ons project veranderde daarmee een beetje en het plan van aanpak paste niet meer helemaal. De doelen die we bij de start hadden gesteld, leken allemaal wel behaald, en ambitieus als we waren, wilden we de twee jaar die nog over waren nuttig besteden. We herijkten onze doelen in juni 2022 waarbij de focus meer kwam te liggen op curriculum en praktijk.

LES 4

Reflecteren op de interprofessionele samenwerking helpt om deze te verbeteren. Door regelmatig stil te staan bij wat we hebben bereikt en waar we naartoe willen, konden we onze focus verscherpen en onze ambitie verleggen. Reflectie is niet alleen nuttig, maar ook noodzakelijk om ervoor te zorgen dat we op de juiste koers blijven en effectief blijven samenwerken.

Voor het wicked problem van het interprofessionele curriculum gingen we met een programmaliijn aan de slag. Wat als we competenties zouden kunnen uitwerken die mbo- en hbo-overstijgend zijn?

We organiseerden werkplaatsen waarin we de opleidingen konden raadplegen wat zij belangrijk vonden. Deze werkplaatsen zorgden gelijk al voor ontmoeting, ideeën uitwisselen en op zichzelf al interprofessionele activiteiten opleverden. We ontwikkelden de Bouwstenen Box (zie pag. 7) waarin niet wordt voorgeschreven hoe het moet, maar suggesties worden gedaan hoe je aandacht kunt besteden aan interprofessioneel samenwerken. Of je als opleiding nu al vergevorderd bent met interprofessioneel opleiden of nog helemaal niet bent begonnen, er zitten altijd bruikbare tips en trucs in. Een tool waarvan we twee jaar geleden nog niet hadden gedacht dat die er zou komen en nu al heel waardevol is gebleken.

LES 5

Interprofessionele samenwerking is bij uitstek belangrijk bij het aanpakken van op het oog onoplosbare, hardnekkige (wicked) problemen. Er is niet één juiste oplossing, maar door samen te werken en verschillende perspectieven te combineren, ontstaan innovatieve en bruikbare oplossingen.

Kenmerkend aan interprofessioneel samenwerken is dat de deelnemers 'complementair' werken, dat wil zeggen dat je elkaar aanvult en elkaars expertises benut. Zo ging dat ons ook af.

Van Anne Dreke leerde ik hoe belangrijk het is om jongeren te betrekken en hen zelf een stem te geven. Dineke vertelde me hoe belangrijk het is om bij de begeleiding van studenten altijd oog te hebben voor het positieve, al zijn die nog zo klein. Van Alineke leerde ik het proces meer te waarderen en niet alleen maar zo snel mogelijk naar de finish te willen en Pieter deed me regelmatig 'out-of-the-onderwijs-box' kijken. En dit was nog maar een kleine greep uit de inzichten die de verschillende professionals met wie ik mocht samenwerken mij gaven.

LES 6

Interprofessioneel samenwerken wordt pas echt van meerwaarde als mensen complementair aan elkaar zijn. Dat wil zeggen dat je ieder vanuit je eigen expertise iets toevoegt. Samen ben je meer dan de som der delen.

Door het werken met al die verschillende mensen met hun verschillende achtergronden leerde ik mezelf ook veel beter kennen. Wie ben ik en wat heb ik te bieden in dit team? Ik leerde dat de rol van onderzoeker mij past, ik voelde me in die rol gewaardeerd en serieus genomen. Ik leerde ook waar ik minder goed in was (ik hanteer bijvoorbeeld graag de 'struisvogeltechniek' bij conflictsituaties en krijg regelmatig een 'error' als dingen – nog – niet concreet zijn) en wat het moment is dat ik anderen beter naar voren kan schuiven.

LES 7

Door interprofessionele samenwerking krijg je ook meer zicht op je eigen (professionele) identiteit. Het samenwerken met mensen van verschillende achtergronden helpt je jezelf beter te leren kennen en je eigen rol en bijdragen te waarderen.

Na vijf jaar is het project in zijn oorspronkelijke vorm afgerond en is de RIF-subsidieperiode ten einde gekomen. Maar klaar zijn we nog lang niet. Want de laatste les die ik heb geleerd is dat interprofessioneel samenwerken altijd een uitdaging blijft. Enerzijds omdat er altijd belangen spelen op verschillende lagen van betrokken organisatie(s) maar ook omdat we van nature geneigd zijn om te werken met mensen die je kent en een beetje op je lijken. We hebben de afgelopen vijf jaar gezien dat interprofessioneel samenwerken veel kan opleveren, voor het kind of jongere en voor de professional, maar er zijn ook nog een heleboel vragen onbeantwoord. Kunnen we bijvoorbeeld een opleidingsoverstijgend interprofessioneel curriculum realiseren? Kunnen we nog meer werelden van het kind, zoals bijvoorbeeld de wijk, betrekken? En hoe krijgen we de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken voor het kind nog beter in beeld?

Met deze en meer vragen gaan we de komende jaren aan de slag. We zetten de reis samen voort en nemen de geleerde lessen mee. Ik kijk er naar uit! Reizen jullie mee?

MEER WETEN?

Wil je meer weten over de plannen voor de komende periode? Houd dan [kindeneducatie.nl](https://www.kindeneducatie.nl) in de gaten!

Materialen

Lezen, kijken en doen

Lezen, luisteren, kijken en doen: de afgelopen vijf jaar heeft het Innovatiecluster Kind en Educatie veel materialen ontwikkeld. Een overzicht.

Het basisdocument **Leren interprofessioneel werken in het domein Kind en Educatie**.

Het document **Inspiratie voor docenten mbo en hbo** is voor mbo- en hbo-docenten die interprofessioneel leren samenwerken willen aanbieden aan hun studenten.

Het document **Interprofessioneel samenwerken in kwalificatiedossiers** laat zien waar de ankerpunten voor interprofessioneel samenwerken aan de orde komen in bestaande kwalificatiedossiers van de mbo-opleidingen in het domein Kind en Educatie.

De **Praatplaat** is een hulpmiddel voor het interprofessioneel samenwerken aan een vraagstuk.

Een **Typering van een praktijkorganisatie** die gericht is op interprofessioneel samenwerken. Aan de orde komen onder andere aspecten als cultuur, visie, relatie met opleidingen en facilitering.

Een **training** voor teams van opleidingsinstellingen en praktijkorganisaties die zich verder willen professionaliseren in interprofessioneel samenwerken in het domein Kind en Educatie. De training is vraaggestuurd en op maat.

Interprofessioneel samenwerken is geen simpele taak, daarom ontwikkelde het Innovatiecluster de **(Online) Bouwstenen Box** voor professionals, opleiders en begeleiders (zie pag. 7).

Twee **films** (kort en lang) over interprofessioneel samenwerken rondom het kind.

De **Reflectietool** kan worden ingezet op diverse plekken en situaties waar interprofessioneel wordt samengewerkt.

Opleidingen kunnen met de **Dialogkaarten** met elkaar in gesprek over interprofessioneel samenwerken.

Professionals in het werkveld van het domein Kind en Educatie kunnen met de **Dialogwaaier** met elkaar in gesprek over interprofessioneel samenwerken.

MEER WETEN?
Kijk op kindeneducatie.nl.

Onze partners

Deelnemende Zwolse opleidingsinstellingen (mbo en hbo):

Deelnemende praktijkorganisaties in de regio Zwolle (kinderopvang, basisonderwijs, welzijn en jeugdhulp):

En de gemeente Zwolle:

Meer weten?
Kijk op kindeneducatie.nl

